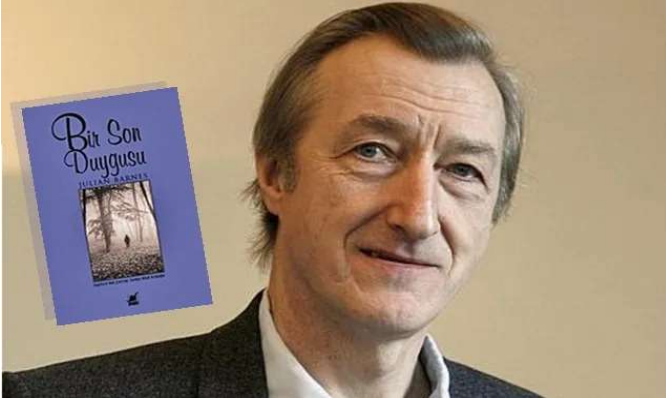

gümüřlük akademisi bahçeyazı okuma grubu
serbest okuma 21. buluşması
22 şubat 2025, cumartesi
julian barnes “bir son duygusu”
toplu değerlendirmesi

sunum

Fatoş Öcal

O kadar çok kitabı var ki... “Aşk vs.” ve “Seni Sevmiyorum” adlı iki kitabını okudum. Birinden daha çok söz ediliyordu ve onu okumamıştım. O sıralar Sevgili Mustafa da, okuma programı yapıyordu ve James Joyce’un Ulysses’ini onlarca kaynak kitapla okuyacaktık. Devasa bir okuma programı olunca, onca okumanın arasında daha anlaşılır, akıcı bir metne, aynı zamanda grup ortalamasının 60+ olduğunu hatırlayarak, hatırlamak bize iyi gelir diye düşündüm. Sonun başlangıcına ulaşmak zor, evet ama isteyebiliriz günün birinde biz de.

Kitabı bitirdikten sonra kişisel tarih parçacıklarımı ben de biraz yokladım. Bulabilmek hiç kolay değil arkadaşlar gerçekten de. Zaten Tony bile bulamadı ki. E, Barnes’ de değiliz üstelik...

İki erkek bulup, onların üzerine faş etmek lazım her bir sorumluluğu- yükü; bir kadın karakter yaratmak için anlamı arayan ve ve kendini inşa edebilme, geleceği kurabilme yeteneğiyle... Çok daha güzel olabilir.

Belleğim gitti gitti geldi doğrusu.

Yazar hakkında bilgi.

Julian Barnes, 19 Ocak 1946'da Leicester, İngiltere'de doğdu, Londra'nın banliyölerinde büyüdü, İngilizdir, Man Booker Ödülü sahibidir. Barnes Oxford'da Modern Diller okudu. 1968'de Oxford'daki Magdalen College'den mezun olan Barnes, 1970'lerde Times Literary Supplement için eleştiriler yazmaya başladı ve eşinin soyadı da olan Kavanagh takma adıyla gerilim romanları yayımladı. İlk romanı *Metroland*'ı yazmak sekiz yıl sürdü ve 1980'de yayımlandı. Aynı yıl, karısının soyadını kullanarak Dan Kavanagh takma adıyla yayımlanan dört suç romanından ilki yayımlandı. Barnes 11. romanı “Bir Son Duygusu” ile, 2011'de Booker. Ödülü'ne layık görüldü. 2022'de 14. romanı olan *Elizabeth Finch*'i yayınladı. Ayrıca dokuz kurgu dışı kitap ve üç hikaye koleksiyonunu da yazdı.

Julian Barnes, kişisel yaşamında genellikle özel bir profil çizmeyi tercih eden bir yazar olarak biliniyor. Londra'daki City of London School ve Oxford Üniversitesi'nde eğitimini tamamlayan Barnes, edebiyat dünyasında tanınmadan önce bir sözlük gazetecisi olarak çalışıyordu. 1979'dan itibaren edebiyat kariyerine odaklandı ve çeşitli romanlar, denemeler ve kısa hikayeler kaleme aldı.

Politik olarak bir duruşu olmadığı iddia edilen Barnes'in çalışmalarında zaman zaman toplumsal ve politik konulara değinildiği öne sürülür. "İngiltere, İngiltere" adlı romanında İngiliz olmaya ve İngiltere'ye yönelik eleştirel bir bakış açısı olduğundan söz edilir. Ayrıca İngiltere'nin Avrupa kültüründen azade oluşuna karşın Avrupa'ya yakınlığından da dem vurulur. Örneğin Avrupa Birliği'ne karşı tutumu ve onun Fransa'ya, Fransa'nın da ona olan ilgisi ve sevgisi dikkatlerden kaçmaz.

Barnes, 1979'da edebiyat ajanı Pat Kavanagh ile evlenir ve Kavanagh'ın 2008'deki ölümüne kadar evli kalır. Eşiyle olan ilişkisi ve eşinin kaybı, Barnes'ın eserlerinde zaman zaman kayıp temalarını kişisel bir boyuta taşır

Eserlerinden bazıları

kısa kısa

İlk romanı *Metroland* , 1980'de yayımlanır ve Londra banliyölerinden bir öğrenci olarak Paris'e seyahat eden ve sonunda Londra'ya dönen Christopher adlı genç bir adamın hikyesidir. Roman, idealizm ve cinsel sadakat temalarını ele alır ve Barnes'ın eserlerinde sıkça görülen üç bölümlü yapıya sahiptir. Barnes'ın annesi romanı okuduktan sonra kitabın pislik "bombardımanından" şikayet eder .

İkinci romanı *Before She Met Me* (1982), ikinci karısının geçmişine takıntılı hale gelen kıskanç bir tarihçinin intikam hikyesi olan daha karanlık bir anlatıdır.. Barnes'ın çığır açan romanı *Flaubert's Parrot* (1984), önceki romanlarının geleneksel doğrusal yapısından ayrılır ve Gustave Flaubert'in hayatına takıntılı bir şekilde odaklanan yaşlı doktor Geoffrey Braithwaite'in parçalı biyografik tarzındaki hikyesini içerir. Barnes, Flaubert hakkında "Sözlerini en dikkatli şekilde tartma eğiliminde olduğum yazar odur, bence yazma konusunda en çok gerçeği söyleyen odur." diyor. *Flaubert's Parrot* , özellikle Fransa'da büyük beğeni toplayarak yayımlanır ve romanın Booker Ödülü için kısa listeye alınır ve Barnes, ciddi bir edebi figür olarak kabul edilmeye başlanır.

İlk biseksüel erkek dedektif

Barnes 1986'da *Staring at the Sun (gündoğumuna yolculuk)* adlı, savaş sonrası İngiltere'de olgunluğa erişen ve aşk, gerçek ve ölümlülük konularıyla uğraşan bir kadın hakkındaki romanını yayımlar. Kısa bir süre önce edebiyat ajanı Pat Kavanagh ile evlenen Barnes, 1980'lerde eşinin takma adıyla (Dan Kavanagh) dört polisiye romanı yazar. Romanlar, eski bir polis dedektifi ve güvenlik danışmanı olan ana karakter Duffy etrafında dönmektedir. Duffy, İngiltere'nin ilk biseksüel erkek dedektiflerinden birini temsil ettiği için dikkat çeker. Barnes, takma ad kullanmanın "herhangi bir şiddet fantezisine kapılabileceğiniz için özgürleştirici" olduğunu ifade eder. Yine 1980'de yayımlanan *Metroland'ı* yazmak Barnes'ın sekiz yılını alırken , *Duffy* ve *Kavanagh* romanlarının geri kalanının kağıda dökülmesi genellikle iki haftadan az sürer. Barnes bununla ilgili olarak; "Mümkün olduğunca hızlı ve yoğun bir şekilde yazmanın nasıl olacağını" test etmek için bir deneydi" demiştir.

İki kitap arası karakter ziyareti

Barnes,1990'larda birkaç ek roman ve gazetecilik eseri yazar. 1991'de, üç karakterin okuyucuyla konuşmak için sırayla konuştuğu ve ortak olayları yansıttığı çağdaş bir aşk üçgenini anlatan *Talking It Over'ı (Seni sevmiyorum)* yayımlar. Bunu, on yıl sonra karakterleri yeniden ziyaret eden *Aşk vs. adlı 2000'de yayınlanan bir devam kitabı* izler.

Barnes'ın romanı *The Porcupine* (1992- Oklukirpi), ülkesine karşı işlediği suçlardan yargılanan Doğu Avrupa'daki çökmüş bir komünist ülkenin eski lideri Stoyo Petkanov'un yargılanmasını tasvir ederken yine tarihi bir temayı ele alır.

İngiltere, İngiltere (1998), girişimci Sir Jack Pitman'ın Wight Adası'nda İngiltere'nin bazı turistik yerlerine benzeyen bir tema parkı yaratmasıyla ulusal kimlik fikrini araştıran mizahi bir romandır. Barnes tutkulu bir Frankofil'dir ve 1996 tarihli kitabı *Cross Channel*, Manş Ötesi- hikaya) İngiltere'nin Fransa ile ilişkisini anlatan on hikayeden oluşan bir koleksiyondur. Ayrıca Fransız konuları üzerine denemelerden oluşan *Something to Declare* (Bir Çift Söz)adlı kitabında Fransa konusuna geri dönmüştür.

Simenon'un sesi oldu.

2003 yılında Barnes, BBC Radio 4'te Müfettiş Maigret hikyelerinin uyarlamalarından oluşan bir dizide Georges Simenon'un sesi olarak nadir bir oyunculuk rolü üstlenir. Arthur Conan Doyle tarafından araştırılan gerçek bir suçun kurgusal bir anlatımı olan *Arthur & George* (2005), Barnes'ın kariyerini daha popüler ana akıma taşımıştır. Kitap, The New York Times'ın Sert Kapaklı Kurgu kategorisinde en çok satanlar listesinde yer alan Barnes'in ilk romanıdır.

Ve Bir Son Duygusu

Barnes'in 11. romanı, Jonathan Cape tarafından yayımlanan *Bir Son Duygusu*,4 Ağustos 2011'de yayımlanmış ve aynı yılın Ekim ayında, Man Booker Ödülü'ne layık görülmüştür. Jüri, kazananı belirlemek için 31 dakika harcamış ve baş jüri üyesi Stella Rimington , *Bir Son Duygusu'nun* "güzel yazılmış bir kitap"

olduğunu ve "21. yüzyılda insanlığa seslendiğini" düşündüğünü söylemiştir. *Bir Son Duygusu* ayrıca *Avrupa Edebiyat Ödülü'nü* de kazanarak, birkaç hafta boyunca *New York Times*'in çok satanlar listesinde yer almıştır.

The Gardiyan...

Barnes'ın kişisel hayatı hakkında bilinenler arasında, 2008'de kaybettiği eşi Pat Kavanagh önemli ölçüde yer bulur. Ticari bir edebiyat ajansı olan Pat Kavanagh, Barnes'ın kariyerinde önemli bir rol oynamıştır. The Gardiyan, Barnes'ın "*Yaşam Seviyeleri*" adlı yazdığı makalede ölen eşine duyduğu sevginin derinliğine vurgu yaptığını ve bu makalesinin eşine bir saygı duruşu olduğunu yazmıştır. Barnes'ın çocuğu olup olmadığına ilişkin kesin bir bilgi olmamakla birlikte yaygın bilgi olmadığı yönündedir. Barnes, *Freedom From Torture* adlı insan hakları örgütünün de destekçisidir. 1983'ten beri Kuzey Londra'daki Tufnell Park'ta yaşamaktadır. Barnes bir agnostiktir.

Barnes, 2013 yılında hükümetin "*kamu kütüphanelerinin toplu olarak kapatmasını*", "*ülkesinin okuryazarlık konusunda dünya liginde gerilemesini*" ve "*yarı-dinsel olan ideolojik tapınmasını*" ve "*zengin ile yoksul arasındaki giderek büyüyen uçurumu*" protesto etmek amacıyla dava açar.

Julian Barnes'ın "*Bir Son Duygusu*" Serdar Rıfat Kırkoğlu tarafından Türkçeye çevrildi ve 2013 yılında Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlandı. Eser belleğin sonsuz değişkenliği, geçmişi yeniden inşa etme tutkusu ve hayatın anlamı üzerine; tarih-bellek- insan ilişkileri gibi çok sayıda katmandan oluşur.

Barnes, bu roman yayımlandığında 65 yaşındadır. Romanın yazım süreciyle ilgili kesin bir tarih olmamakla birlikte önceki birkaç yıl içinde yazıldığı tahmin edilir.

" **Bir Son Duygusu**" Julian Barnes'ın romanlarında ve denemelerinde hafıza, yaşlanma, ölüm, aşk ve karakterlerinin geçmişle olan bağı gibi temalarla sık sık karşılaşılır. Ödüllü romanı *Bir Son Duygusu*'nda yazar, güvenilir bir anlatıcı ve yaş almış belleğiyle, okuru tekinsiz bir zaman algısı içinde kuşkuya düşürür. Okur, bir salıncakta sallanır gibi dünde/anda/ TONY'nin yaşadıklarına odaklanmaya çalışır. Tek bir hikaye anlatan metin, aynı zamanda romanın ana karakteri de olan tek bir anlatıcının bakış açısıyla-çoğu zaman da- tersine bir akışla akar gider. Roman, zaman- bellek belirsizliği ve anıların güvenilirliği üzerine kuruludur.

"*Bir Son Duygusu*", emekli bir adam ve aynı zamanda romanın anlatıcısı olan TONY Webster'in kendisine geri dönen parçalanmış görüntüleri hatırlamasıyla başlıyor. Parlayan bir iç bilek, lavaboda buharı tüten sıcak bir tava, bir giderden aşağı akan meni, geriye doğru akan bir nehir...

Roman iki ana bölüm olarak anlatılır. İki bölümden oluşan hikaye 1960'ların İngiltere'sindeki her şeyin başladığı 1. Bölümle bir erkek lisesinde geçer.

İlk bölümde Tony Webster ve arkadaşları Adrian Finn, Alex ve Colin'in gençlik yılları anlatılır. Bu bölümde, karakterlerin okul yılları, arkadaşlıkları, genel tartışmaları ve hayatı anlama ve karşı cinsle ilişki kurma çabaları öne çıkar. Aralarında en zekisi olan Adrian, 3 kişilik klikte bir 4. olur. Ve Tony'e daha yakındır. Roman tarih öğretmeni Joe Hant'ın tarihin bir parçası haline getirdiği öğrencilerine sorduğu sorulara yanıt aradığında tanırız Adrian'ı da.

1960 İngiltere

İngiltere o yıllarda kendi kültürel ve sosyal dönüşümlerini yaşarken, bu dönüşüm geleneksel otoriteyi sorgular ve yeni kültürel ve sosyal paradigmaları benimseme anlamında daha geniş bir küresel eğilimin parçasıdır.

Kültür devrimi : İngiltere, Londra ve Liverpool popüler kültürün küresel merkezleri olarak ortaya çıkar ve kültürel bir devrim yaşar. Romanda gözlediğimiz müzik ruhu, Liverpool'da pek çok müzik grubunun özellikle de Beatles'ın dünya çapında bir fenomen olduğu arka planını yansıtır. İngiliz modası da uluslararası ilgi görür ve Londra'dan tasarımcılar yeni trendlere öncülük eder.

Sosyal değişimler: Yasal değişikliklerle liberalleşme adımları atan İngiltere'de norm değişikliklere gidilir. 1967'de çıkan Cinsel Suçlar Yasası'yla kürtaj ve eşcinsellik kısmen suç olmaktan çıkar Bu değişiklikler, geleneksel bakış açısında ve özellikle cinselliğe karşı tutumu farklılaştırır.

Eğitim ve göç : Yüksek öğrenimde önemli bir genişleme yaşanır. Batı Hint Adaları ile Güney Asya'dan gelen göç, yeni kültürel etkiler yaratarak toplumsal çeşitlilik oluşturur.

1960'larda Küresel Bağlam

Karşı kültür hareketi : 1960'ların karşı kültür hareketi Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Batı Avrupa'da öne çıkar. Geleneksel normlar reddedilir ve barış, sevgi, toplumsal adalet ve devrim savunulur. Siyasi protestolar, rock müziğin yükselişi ve daha fazla ifade özgürlüğü kitleselleşir.

Politik ve sosyal hareketler : Küresel olarak Vietnam Savaşı protesto edilir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sivil haklar hareketi, kadın ve eşcinsel hak mücadeleleri de dahil olmak üzere önemli politik ve sosyal talepler gündeme oturur. Bu gelişmeler, kültürel karşıtlıklarla kesişir, radikal değişim ruhunun önünü açılır.

2. Bölüm: 2000

1960'lardan sonra Tony Webster'in emeklilik dönemi olan 2000'li yıllar başlar. O yıllar milenyum çağıdır, bütün dünya bir dizi değişime gebedir ve Barnes'in karakterleri de bu durumdan etkilenir. İkinci bölümde yazar okuru, güvenilmez anlatıcı Tony'nin hafızasında 1960'ların başına geri götürür, onun belleğinden öğreniriz olan biteni. Londra'da yaşayan altmış yaşında emekli bir sanat yöneticisi olan Tony, artık emeklidir. Evlenir, ayrılır, bir kızı vardır. Çoğu zaman, yaşamın içinde sanık değil tanık olmayı seçer Tony, dışsal bir itkiyle de olsa bir nebzecik hayatının samığı olmaya çabalar.

Yaşlılık ve hesaplaşma: Tony Webster, emeklilik döneminde geçmişiyile yüzleşir. Bu dönemde, hayatına dair daha derin bir içsel bakışa yönelir, geçmişteki anılarını sorgular. 2000'li yıllar Tony'nin daha olgun ama daha az idealist olduğu bir dönemdir. Hayattaki kararların sonuçlarıyla yüzleşir.

Teknolojik ve toplumsal değişim: Bu dönemde yine, Tony'nin değişimine paralel dünyada da önemli teknolojik ilerlemeler ve toplumsal değişimler yaşanır. Ancak Tony'nin hikayesi daha çok kişisel bir noktaya odaklanır ve bu değişimlerin günlük yaşamın üzerindeki etkileri dolaylı bir şekilde hissedilir.

Hafıza ve gerçeklik: İki dönem arasındaki en belirgin farklardan biri, Tony'nin geçmişe dair algısının nasıl değiştiğidir. 1960'larda yaşadıkları, 2000'li yıllarda başkalaşır. Ama aynı zamanda hafızaya ilişkin güven sorunu da doğar.

Kişisel bilgiler: 1960'lı yıllarda genç ve idealist olan Tony, 2000'li yıllarda daha yereldir, kendi anılarına ve ailesine yönelir. Bu değişim, aynı zamanda gelecek hayatlarında da nasıl var olacaklarına ilişkindir. Roman, bu iki dönem arasındaki geçişleri işler ve okuyucuya insanın kendisi ve hafızasını üzerinde düşünme fırsatını sunar. Bellek ve zaman sorgulamasına içkindir. Karakterleri, ülkenin değişimine ve dönüşümüne paralel bir arka plan oluşturur.

Karakterler:

Tony Webster Tony, romanın başkahramanı ve birinci şahıs anlatıcısıdır. Altmış yaşındadır, Tony keldir, boşanır ve sanat yöneticisi olarak çalıştığı işinden emekli olur. 2000'lerde tek başına yaşar. Tony, 1960'lara geri döner. Adrian Finn ile olan lise arkadaşlığını ve Veronica Ford adında bir kızla yaşadığı ilk ciddi ilişkiyi hatırlar. En yakın arkadaşı Adrian; eski sevgilisi Veronica'yla çıkmaya başlayınca o da çileden çıkar (niyeysel) ve zehir zemberek bir mektup yazar Adrian'a. Veronica'yı cinsiyet kimliği üzerinden aşağılar. Kısa bir süre sonra Adrian intihar eder.

Adrian Finn

Adrian, Tony'nin lise arkadaşlarından biridir. Ebeveynlerinin boşanmasının ardından Tony'nin okuluna gelir ve Tony'nin küçük kliğine "dahil olur". Diğer oğlanların kafasında kavak yelleri eserken, Adrian Finn, entelektüel yeteneği ve derin bakışıyla dikkat çeken bir karakterdir. Onun entelektüel zekası öğretmenleri ve diğer öğrencileri etkiler. Lisenin ardından Cambridge'de burslu olarak ahlak bilimleri okur. Adrian, intiharın en ahlaki ve mantıklı seçenek olduğunu düşünür ve bu yüzden küvette bileklerini keser.

Veronica Ford

Veronica, Tony'nin üniversiteye giderken kız arkadaşıdır ancak Tony ile çıktıkları sürece "tam seks" yapmaz. Tony, hayal kırıklığı yaşar ve öfkelenir. Gel-gitli bir ilişki sonrası ayrılırlar. Bir gece Tony'le bir barda karşılaşır ve o gece "tam seks" yaparlar ama Tony o gece onu bırakır, bu kez Veronica öfkeli. Aylar sonra Tony, bir mektupta Veronica'nın Adrian ile çıktığını öğrenir. Tony, Veronica'yı küçümseyen bir mektupla cevap verir ve geçmişinde muhtemelen bir "zarar" (cinsel taciz) olduğunu iddia eder. Kırk yıl sonra dahi Veronica zor bir kadındır onun için. Bir dizi ipucu ve acımasız mektubunun sonuçlarını fark etmesini sağlar.

Sarah Ford

Sarah, Veronica'nın annesidir. Tony, 1960'larda Ford ailesinin evinde geçirdiği bir hafta sonu onunla tanışır. Mutfakta yalnızken Tony'yi Veronica'nın çok fazla şeyle kurtulmasına izin vermemesi konusunda uyarır ancak ayrıntı vermez. Kırk yıl sonra, felç geçirerek ölür ve vasiyetinde Tony'ye, beş yüz pound'la Adrian Finn'in günlüğünü bıraktığını söyler. Sarah Ford, hikayede doğrudan çok fazla yer almasa da varlığı ile Tony Webster'in geçmişini yeniden değerlendirmesine yol açar. Ford karakteri, romanın gerçeklik temalarını derinleştirir. Onun gizemli ve etkileyici özellikleri, Tony'nin geçmişiyle yüzleşme sürecinde önemli bir rol oynar. Sarah Ford, bir kadın karakteri olarak oldukça ayrıksı ve gizemli bir karakterdir.

Margaret Webster

Margaret, Tony'nin eski karısıdır. On iki yıllık evliliğin ardından bir ilişkiye başlar. Başarısız bir ikinci evliliğin ardından Tony ile dostça bir ilişki kurar. Sık sık onunla öğle yemeği yer ve kendisiyle Tony ile ilgili sorunları konuşmaya başlar, dertleşirler. Margaret her koşulda onu dinler ve anlamaya çalışır ama Tony için o kendi duygularını onun üzerine faş ettiği biridir. Margaret Tony'nin kırk yıl sonra Veronica'ya olan ilgisinin yeniden alevlendiğini fark eder ve bir sınır koyar. Artık ona "kendi başına" olduğunu söyler.

Susan WebsterSusan, Tony'nin Margaret'le olan kızıdır. Kendi çocukları vardır ve bir doktorla evlidir. Tony, Susan'la ilişkisinin "iyi" olduğunu tekrarlasa da Susan babasıyla nadiren iletişim kurar. Tony, Susan'ın yaşlandıkça ona bakmak zorunda kalması konusunda endişelendiğini tahmin eder.

Jack Ford

Jack, Veronica'nın ağabeyi. Tony,1960'larda ailenin evini ziyaret ettiğinde, Jack onunla dalga geçer ve Tony'ye ondan hoşlanmadığı hissini verir. Tony, Jack'in bir şekilde kız kardeşine kötü davranmış olabileceğini düşünür. Onlarca yıl sonra, Jack'in sınıfsal karakteri daha belirgindir. Veronica'nın e-posta adresini vererek Tony'ye e-postayla yardım eder.

Adrian Jr.

Adrian Jr., Adrian ve Sarah'ın gelişim engelli oğludur ve Veronica'nın üvey kardeşidir. Kalın gözlükleri olan uzun boylu, sıksa bir adamdır Adrian. Başka engelli yetişkinlerle bakım evinde yaşar. Annesinin ölümünü kabullenmek istemez.Tony ile tanıştıklarında, Tony'den negatif bir enerji alır ve ondan korkar.

Alex

Alex, Tony'nin liseden 4'lü kliğinden biridir. Üniversite yerine babasının işinde çalışmaya başlar. Alex ve Tony Bristol'dayken iletişimlerini kaybeder ama Adrian'ın intiharından sonra olanları tartışmak için buluşurlar.

Colin

Colin, Tony'nin lisedeki bir diğer arkadaşıdır. Alex'te olduğu gibi, Colin ve Tony birbirlerini güçlü bir şekilde etkilerler ve bu durum, Colin'in annesinin Tony'den onun "karanlık meleği" olarak bahsetmesine yol açar. Roman, bu karakterler boyunca bellek, gerçeklik ve zaman insan yaşamının üzerinde olup bitenleri irdeler. Barnes'in karakterleri, Tony'nin geçmişini ve şimdiki anlayışını şekillendiren önemli bir rol oynar.

Romanın özeti

Romanın kahramanı ve anlatıcısı [Tony Webster](#),dir. Tony, kendisine geri dönen parçalanmış görüntüleri hatırlamasıyla başlar. Parlayan bir iç bilek, lavaboda buharı tüten sıcak bir tava, bir giderden aşağı akan meni, geriye doğru akan bir nehir...

Londra'da yaşayan altmış yaşında emekli bir sanat yöneticisi olan Tony, hafızasında 1960'ların başına geri döner. Tony'nin lisede üç yakın arkadaşı vardır. [Adrian Finn](#), öğretmenlerinin sorularını karmaşık felsefi argümanlarla yanıtlayan grubun en zekisidir. Sınıflarındaki bir çocuk (Robson), birlikte olduğu kız arkadaşı hamile kaldığı için kendini asar. Robson "ot" gibi bir öğrencidir ama o düğümü nasıl attığını, ölmeye nasıl karar verdiğini bir türlü çözemezler. Bu intiharla ilgili bildikleri her şey söylenti olmasına rağmen, ölümü felsefi olarak uzun uzun tartışırlar.

Adrian mezun olduktan sonra, İngiltere'nin en iyi iki üniversitesinden biri olan Cambridge Üniversitesi'ne gider. Tony Bristol'a gider ve ilk kez ciddi bir şekilde flört etmeye başlar. Kısa süre sonra kız arkadaşı Veronica, hafta sonunu ailesinin evinde kendisiyle geçirmesini ister. Tony gider ama ev sahipleri alt sınıftan biri olduğu duygusu yaratır onda ve rahatsız olur. Bir sabah aşağı iner ve sadece Veronica'nın annesi Sarah'ın

evde olduğunu görür. Annesi, Veronica'nın çok fazla şey yapmasına izin vermemesi konusunda onu gizemli bir ifadeyle uyarır. Ayrıntılara girmez ve sıcak yumurta tavasını lavaboya atarken güler.

“tam yollu seks”...

Tony ve Veronica birlikte oldukları sürece “tam yollu seks” yapmaz, çünkü Veronica öyle ister. Bir süre sonra ayrılırlar ayrıldıktan sonra birlikteyken yapamadıklarını yaparlar.hemen sonrasında Tony Veronica'yla görüşmeye devam etmek istemediğine karar verir. Veronica öfkelenir, her şey biter. Üniversitedeki son yıllarında Tony, Adrian'dan Veronica ile birlikte olduğunu öğrenir. Tony umursamadığını söyler ama onları suçlayan zehir zemberek bir mektup gönderir. Mektup aynı zamanda Veronica'nın kardeşinden veya babasından gördüğü şüpheli bir taciz nedeniyle duygusal olarak zarar gördüğünü öne süren bir mektuptur. Birkaç ay sonra Adrian intihar eder. Bir kişinin mantıklı bir şey olduğuna karar verdiğinde hayatına son vermesi gerektiğini açıklayan bir intihar notu bırakır. Tony, Adrian'a ve felsefi yaklaşımına hala hayrandır.

Sarah Ford'un vasiyeti...

Romanın zamanına gelindiğinde Tony evlenir bir çocuğu olur, boşanır, emekli olur. Bir dairede tek başına yaşar.Tony, [Sarah Ford'un](#) (Veronica'nın annesi) vasiyetinde ona beş yüz pound bıraktığını öğrenince kafası karışır. Ayrıca ona birkaç belge bırakır, bunlardan biri Sarah'ın Adrian'ın hayatının son aylarında mutlu olduğunu söylediği bir mektuptur. Diğeri ise Veronica'nın Tony'ye vermeyi reddettiği Adrian'ın günlüğüdür. Tony, ona günlüğü isteyen e-postalar gönderir, ancak Veronica ona yalnızca bir sayfa gönderir. Bu sayfa, Adrian'ın intiharının ardındaki mantığı açıkladığı gizemli bir hesaplaşmanın matematiksel formülüdür.

Sonra Londra'daki Millennium Köprüsü'nde buluşurlar ve ona Adrian'a yazdığı mektubu verir. Mektupta, Veronica'nın duygusal sorunları olduğunu ve Adrian'ın annesine "zararının" ne olduğunu sormak için kendi başına gitmesi gerektiği yazılıdır. Tony, mektubu tekrar okuduğunda ne kadar olgunlaşmamış ve acımasız olduğunu fark eder; açıkça ilişkilerini kıskanmış ve onları incitmek istemiştir. Yine de günlüğün geri kalanını görmek ister.

Kuzey Londra ve bir grup engelli erkek...

Veronica, onu Kuzey Londra'ya, bir bakıcının eşlik ettiği bir grup gelişim engelli erkeği yürüyüşe çıkarırken görmeye götürür. Tony yolcu koltuğunda beklerken arabadan iner. Grup Veronica'yı iyi tanıyor gibidir ve ona Mary derler.

Tony karşılaşmanın önemini kavrayamaz ve Veronica ayrıntı vermemeyi seçer. Tony sonraki birkaç hafta içinde Kuzey Londra'daki bölgeye birkaç kez geri döner ve sonunda grubu bir barda içerken bulur. Erkeklerden birine Veronica'nın arkadaşı olduğunu söyler.

O erkek, Tony'ye Adrian'ı hatırlatır ve hemen Veronica'ya e-posta göndererek Adrian ile birlikte bir oğulları olduğunu hiç fark etmediği için üzgün olduğunu söyler. Veronica'nın yaşadığı her şeyi artık anladığını düşünür. Öfkeli bir yanıtla Veronica ona hiçbir zaman anlamadığını söyler.

Tony şaşkına döner. Bir grup erkeğin yanında gördüğü bakıcıyla karşılaşır ve bara tekrar gider. Bakıcı, adamın Veronica'nın oğlu değil, kardeşi olduğunu söyler. Annesi Sarah Ford birkaç ay önce ölmüştür ve Adrian adlı erkek bunu hazmedememiştir.

Roman, Tony'nin Adrian'ın gizemli matematik hesaplamasının ne olduğunu bir araya getirmesiyle sona erer. Tony bu hesaplamının önemli bir parçasıdır artık çünkü Adrian ve Veronica'yı kınayan acımasız mektubunu göndermeseydi, Adrian asla Sarah ile "zarar" hakkında konuşmaya gitmezdi ve Adrian'ın Sarah ile ilişkisi asla başlamazdı ve Sarah asla hamile kalmazdı. Sonunda Tony, mektubunun Adrian'ın intiharını hızlandırdığını fark eder.

Metaforlar ve benzetmeler

Zaman bizi tutuyor (Metafor) Tony, romanın başında zamanın istikrarsızlığı temasını şu ifadeyle tanıtır:

"Zamanın içinde yaşıyoruz - bizi tutuyor ve şekillendiriyor - ama onu çok iyi anladığımı hiç hissetmedim." Bu metaforunda Tony, zaman kavramından insan hayatlarını taşıyan ve şekillendiren fiziksel bir güç olarak bahseder. Tony, bu karşılaştırmayla zamanın, görünmez ve kavranması zor olsa bile, birinin hayatını belirlemedeki tekliliğini vurgular.

Kalem tutmak (Benzetme) "O günlerde kendimizi bir tür tutma bölmesinde tutulmuş, hayatımıza salınmayı beklerken hayal ediyorduk. ... Hayatlarımızın zaten başladığını, bir avantaj elde edildiğini, bir zarar

verildiğini nasıl bilebilirdik? Ayrıca, serbest bırakılmamızın yalnızca ilk başta sınırları fark edilemeyecek daha büyük bir tutma bölmesine olacağını." Tony, bu benzetmede, lisesini çiftlik hayvanlarını tutmak için kullanılan kapılı bir bölmeye benzeterek ergenlik dönemindeki sınırlandırılmışlık hissini vurgular. Daha sonra, İngiltere'deki orta sınıf yetişkin hayatının başka, daha büyük bir bölme gibi olduğunu ve serbest bırakılabilecek kısıtlanmamış bir alanın olmadığını söyleyerek karşılaştırmayı genişletir.

Onunla denizde (Metafor) Tony, Kent'teki Veronica'nın aile evine yaptığı rahatsız edici ziyareti anımsarken, annesi Sarah'ın ona Veronica'nın çok fazla şey yapmasına izin vermemesi konusunda nasıl uyardığını anlatır. Annesi ayrıntı vermediğinde Tony, "Sonunda onunla da diğerleriyle olduğu kadar denizdeyim, ama en azından benden hoşlanıyor gibi görünüyordu." der. Tony, bu metaforunda, Veronica'nın ailesinden uzaklığını tasvir etmek için "denizde" ifadesini kullanır ve kıyıda millerce uzakta, okyanusta ayakta kalmaya çalışan birini hatırlatır.

Söndürülmemiş ateş (Metafor)

Tony, eski eşiyile öğle yemeğinde, Veronica'nın Adrian'ın günlüğünü vermeyi reddetmesi üzerine yaşadığı hayal kırıklığını tartışır. Margaret başka bir şeylerin döndüğünden şüphelenir ve "Göğsünüzde... söndürülmemiş bir ateş olmadığından emin misiniz, Bay Webster?" diye sorar. Bu metaforunda, Margaret romantik veya cinsel duyguların yeniden alevlenmesini Tony'nin göğsünde hiç sönmemiş bir ateşe benzetir.

Motifler, semboller

Eros ve Thanatos (Motif)

Freudian Eros ve Thanatos kavramı, Bir son Duygusu'nda tekrar eden bir motif. Motif, oğlanlar Robson'ın planlanmamış bir hamileliğe yanıt olarak intiharını tartışırken tekrar ortaya çıkar. Adrian, "Thanatos yine kazandı" der ve Alex, Robson'ın tam olarak "Eros ve Thanatos malzemesi" olmadığıyla şakalaşır. Tony, on yıllar sonra Adrian'ın Robson'inkine benzer bir durumda olduğu için kendini öldürdüğünü öğrendiğinde bu yorumu düşünür: sekse doğru çekilme, sonra hemen ölüme doğru çekilme...

Tony Webster'in geçmişinin bastırılması, çatışmaları, özellikle ayrılık ve suçluluk duyguları Freudyen bir bakış açısıyla okura sunulur. Geçmişteki seçimler ve bu seçimlerin sonuçları, Tony'nin kendisiyle ve başkalarıyla olan ilişkilerini karmaşık hale getirir. Bu anlamda Freud'un kimlik, ego ve süper ego arasındaki dinamikleri akla getirir. Roman, bu Freudyen temalar aracılığıyla, okuyucuya insanın psikolojisinin karmaşıklığını ve bellek ile kimlik arasındaki sembolik genişlemeyi düşünme fırsatı sunar.

Eros (Yaşam Dürtüsü):

Roman boyunca, Eros yaşamının devamlılığı, ilişkiler ve hatıraları üzerinden sembolize edilir. Tony Webster'in gençliğinde yaşadıklarının bir devamı gibidir. Bu dürtü, aynı zamanda Tony'nin geçmişiyile yüzleşme çabasında, anlam ve bağ kurma arayışında da kendini gösterir.

Thanatos (Ölüm Dürtüsü):

Thanatos, romanın karanlık temaları olan ölüm üzerinden kendini gösterir. Adrian Finn'in intiharı, Thanatos'un en açık sembollerinden biridir. Bu olay, Tony'nin ve diğer karakterlerinin yaşamlarını derinden etkiler ve romanın genel melankolik tonunu belirler. Ayrıca Tony'nin geçmişteki hataları ve bu hataların sonuçlarıyla yüzleşmesi de Thanatos'un karşılaştığı yansımalarıdır. Eros ve Thanatos'un çatışması, bireyin yaşam yolculuğunda karşılaştığı temel problemler ve bu olayların dışında kalma çabalarını sembolize eder.

"Bir Son Duygusu" bu açıdan bakıldığında, karakterlerin bilinç dışı motivasyonlarını ve bastırılmış duygularını bir şekilde keşfetmeye odaklanıyor.

Adrian'ın Günlüğü (Sembol)

Adrian Finn'in günlüğü—Sarah Ford'un vasiyetinde Tony'ye bırakılmıştır—elde edilemeyen bilginin bir sembolüdür. Veronica'nın annesinin ölümünden sonra Adrian'ın günlüğüne neden sahip olduğunu ve neden ona vermeyi düşündüğünü anlayamasa da Tony, yalnızca neden kendisine bırakıldığıyla ilgili cevaplar almak için bile olsa günlüğü elde etmeye takıntılı hale gelir. Ancak Veronica, günlüğü elde etme girişimlerini engeller ve hatta günlüğü yaktığını iddia eder. Adrian'ın intihar kararında Tony'nin parmağı olduğunu gösteren fotokopili bir hesaplama sayfası verdiğinde, Tony'nin tam bir netlik arzusu daha da artar. Tony, ancak romanın sonunda Veronica'nın ipuçlarını bir araya getirir ve Adrian'a yazdığı acımasız mektubun Adrian ile Sarah'nın ilişkisini, Sarah'nın hamileliğini ve Adrian'ın intiharını ortaya çıkarmada etkili olduğunu fark eder. Ancak günlüğün kendisi hala belirsizliğini korur, bu da Tony'nin Adrian'ın ölümünden gerçekten

Tony'nin sorumlu olduğuna inanıp inanmadığını bilmediği anlamına gelir.

Ters Kol Saati (Sembol)

Tony ve arkadaşları lise öğrencisi olduklarında, kol saatlerini içlerine takarlar; bu, arkadaş olarak aralarındaki bağın bir sembolüdür. Tony, bu ters çevirmenin onları sıradan insanlardan ayırmak için tasarlanmış bir "yapmacıklık" olduğunu kabul etse de, ters çevrilmiş saatler Tony ve arkadaşlarına bir aidiyet ve kimlik duygusu da verir. Adrian Finn'i gruplarına ekledikten sonra, Tony ve arkadaşları onun da kendilerinden sonra gelip saatini ters çevirmesini umarlar. Ancak Adrian bu eğilimi asla benimsemez; bu meydan okuma, Adrian'ı diğerlerinden gizlice uzak tutar.

Severn Bore (Sembol)

Bir doğa olayı olan Severn Bore'dan birkaç kez bahseder. Gelgit boresi, Severn Nehri'nde yukarı doğru hareket eden, akıntıya karşı hareket eden ve suyu geriye doğru itiyormuş gibi görünen bir dalgadır; Tony'nin zamanın tersine hareket etmesiyle ilişkilendirdiği bir görüntüdür.

Tony'nin Zalim Mektubu (Sembol)

Tony'nin Adrian ve Veronica'ya yazdığı kötü niyetli mektup, zamanın kişinin hafızasını yeniden yazma eğiliminin bir sembolüdür. Tony, arkadaşının ve eski kız arkadaşının arkasından bir ilişki başlattığını öğrendikten sonra hissettiği ihaneti düşündükten sonra mektubu gönderir. O zamanlar, öfkesini boşaltmanın ve çifti ihbar etmenin uygun bir yoludur. Ancak, kırk yıl sonra Tony mektubu tekrar okur ve zalimliğinin boyutu karşısında dehşete düşer; kendi sözlerini okumak için cesaretini toplamak için birkaç bardak viski içmesi gerekir. Olgunlaşmamışlığı ve kadın düşmanlığı, Veronica'ya "kaltak" ve "serseri" derken ve kanıt olmadan onun ensest taciz kurbanı olduğunu ve bu nedenle Adrian'ın ona güvenmemesi gerektiğini ima eder.

B=S-v+A1×A2+v+A3 (Sembol)

Julian Barnes'ın "Bir Son Duygusu romanında bu formül, yaşamın ve insanın hesaplanabilir ve öngörülebilir olup olmadığını sorgular.

- Bireyin biyografisini veya yaşam hikayesini temsil eder.
- Başlangıcı veya bireylerin başlangıçlarını ifade eder.
- Kişinin yaşadığı hayatın değişkenlerini veya rastlantısal olayları temsil eder.
- $A1 \times A2$ Kişinin kendi eylemlerini ve bunların diğerlerinin üzerindeki varlığını gösterir.
- $A3$ ise kişinin diğer olaylarına verdiği tepkileri temsil eder.

Adrian'ın formülü, özellikle insan ilişkilerinin ve bireysel yaşamların karmaşıklığını ve belirsizliğini vurgular. Hayatın, belirli bir mantıksal ve nedensellik çerçevesinde açıklanabilir gibi görünse de, roman bu yaklaşımın yetersiz ve eksik olduğunu ortaya koyar.

Formülün düşündürtükleri:

- İnsan yaşamı gerçekten bu kadar öngörülebilir mi?
- Yaşamın anlamı ve bireylerin kaderi, kapsamlı bir kesinlikle açıklanabilir mi?
- İnsan ilişkilerinin ve farklılıkların karmaşıklığı, basit bir formüle indirgenebilir mi?

Roman, bu soruların kesin yanıtlarını vermek yerine, okuyucuyu kendi yaşamları ve deneyimleri üzerine yazmayı teşvik eder.

Durumsal İroni

Tony ve Veronica sadece ayrıldıktan sonra "tam yollu seks" yapar

Tony, Veronica ile olan ilişkisi boyunca, Veronica'nın kendisiyle "tam yollu seks" yapmak istememesi nedeniyle hayal kırıklığına uğrar. Veronica'nın bileğine sürünmesine izin vererek aylarca orgazma ulaşmasını sağladıktan sonra Tony, Veronica ile ilişkisini bitirir. Daha sonra bir barda karşılaşırlar ve ilk kez seks yapmak için birlikte eve giderler. Bu durumsal ironi örneğinde, Tony'nin ilişkiden en çok istediği şey, ayrıldıktan ve güç dinamiği değiştikten sonra başına gelir. İronik...

Adrian Veronica ile çıkıyor (Durumsal İroni)

Tony ve Veronica ayrıldıktan sonra, ara sıra birbirlerine rastlarlar ancak aralarında belirgin bir düşmanlık

yoktur. Ancak, birkaç ay sonra Tony, Adrian'dan Adrian'ın Veronica ile görüştüğünü bildiren bir mektup alır. Bu durumsal ironi örneğinde, Tony eski kız arkadaşının lisede en çok hayran olduğu arkadaşına "yükseldiğini" fark eder. Gururunu incitmiştir bu durum. İronik...

Veronica'nın annesi Adrian'ın günlüğünü Tony'ye Bırakıyor (Durumsal İroni)

Romanın ikinci yarısında Tony, Veronica'nın annesi Sarah Ford'un vasiyetinde adının geçtiğini öğrenir. Şaşkıncıdır, Sarah ona Adrian'ın günlüğünü bırakmıştır. Tony meraklansa da, eski kız arkadaşının annesinin lise arkadaşına ait olan bir şeye neden sahip olduğunu anlayamaz ve neden bunu ona vermeyi düşündüğünü kavrayamaz. İronik...

Veronica aslında Adrian Junior'ın kız kardeşidir (Durumsal İroni)

Romanın sonunda Tony, Adrian Junior ve diğer engelli yetişkinlerin müdavimleri olduğu bara bir kez daha gider. Tony'nin varlığı Adrian'ı rahatsız ettiğinde, bakım görevlisi Tony'nin masasına gelir ve Tony'nin Adrian ve Veronica'yı nasıl tanıdığı hakkında bir sohbet başlar. Tony, Veronica'nın Tony'nin düşündüğü gibi Adrian'ın annesi olmadığını, kız kardeşi olduğunu öğrenir. Bu beklenmedik açıklamayla Tony, Adrian'ın intihar etmeden önce Veronica'nın annesini hamile bıraktığını anlar. İronik...

Temalar

Romanlarında sıklıkla görülen temalar arasında bellek, yaşlanma, ölüm ve tarih yer alır.

Bellek ve geçmiş: Roman, anıların güvenilmezliği ve geçmişin nasıl farklı algılandığını, sürekli olarak nasıl değişebileceğininde yoğunlaşır.

Zaman ve yaşlanma: Tony'nin hayatının farklı dönemlerine odaklanarak, zamanın insanın üzerindeki etkisi ve yaşlanmanın aslında bir nevi değişerek iyileşme olduğundan bahseder. Suçluluk ve

sorumluluk: Tony'nin geçmişteki olaylarla yüzleşmesi, kişisel sorumluluk ve suçluluktan kurtulmanın bir yolu olarak verilir.

Anlatım tarzı ve dili

Roman, Tony Webster'in anlatımıyla aktarılır. Bu anlatım tarzı, okuyucuya sadece Tony'nin düşüncelerine erişme imkanı tanır. Tek bir güvenilmez anlatıcı ve tek hikayeye okuru romanın belleği ve gerçekliğine bağlar.

"*Bir Son Duygusu*", edebi derinlik ve psikolojik incelikleriyle öne çıkan bir roman.. Julian Barnes, bu romanda dilin ve anlatımın gücünü kullanarak, okuyuculara geçmişin ve anıların karmaşıklığını sorgulatan bir hikaye anlatır. Barnes'ın romanları, edebi olarak zengin bir dil ve üslup ile dikkat çeker. Barnes, karakterlerinin geçmişine olan meraklarını ve ilgilerini derinlemesine araştıran entelektüel ve yaratıcı romanlar yazmasıyla tanınır.

Barnes, eserlerde genellikle mizahi bir yaklaşım da sergiler ve farklı türleri harmanlayarak çağdaş bir anlatım tarzı geliştirir. Bu yaklaşım, güvenilmez anlatıcılar kullanarak okuyucularını bellek ve algı üzerine düşünmesini sağlar.

Romanlarında görülen temel özellikler:

Obsesif karakterler ve geçmişe merak : Barnes, karakterleri genellikle geçmişe takıntılı ve meraklı bireyler olarak tasvir eder. Bu, karakterlerin değişiminin psikolojik incelenmesine olanak tanır.

Türlerin harmanlanması : Barnes, biyografi, kurgu ve edebi eleştiriyi bir araya getirerek farklı türleri harmanlar. Mesela "*Flaubert'in Papağanı*" adlı romanı, bu türlerin bir karışımıdır.

Mizahi ve eleştirel üslup : Barnes, mizahi bir üslup kullanarak modern toplum ve tarih üzerine eleştirilerde de bulunur. "*İngiltere, İngiltere*" gibi eserlerde bu mizahi ve eleştirel yaklaşım belirgindir.

Güvenilmez anlatıcılar : "*Bir son Duygusu*" romanında güvenilmez anlatıcılar kullanarak bellek ve algı üzerine düşündürür. Bu, okuyucuların hikayeleri sorgulamalarını ve farklı perspektiflerden değerlendirmelerini sağlar.

Bu özellikler, Barnes'ın eserlerini hem eleştirmenler hem de okuyucular arasında popüler kılan etmenlerdir. Julian Barnes, hikayelerinde güvenilmez anlatıcıları kullanarak bellek ve algı üzerine düşünmenin önünü açar. Özellikle "*Bir Son Duygusu*"nda Barnes, bu tekniği etkili bir şekilde uygular. Romanda anlatıcı Tony Webster, geçmişi ve yaşadığı olayları hatırlamaya çalışırken, anılarının ne kadar güvenilir olduğunu sorgular. Barnes, bu anlatım tarzıyla okuyucularını hikayenin doğruluğunu sorgulamaya ve farklı perspektiflerden değerlendirmeye yönlendirir. Güvenilmez anlatıcılar, karakterlerin kendi algılarına ve

hatıralarına dayalı olarak olayların nasıl farklı olabileceğini düşündürür.

Barnes'in güvenilir anlatıcı tekniği:

Güvenilmez bir anlatıcı tekniğinde gerilim yaratılır. Okurun hikayede savrulmasını önler. O gerilimde kalmasını sağlar. Güvenilmez anlatıcılar, bilinmezlik ve belirsizlikle donatılmıştır. Hikayeyi çarpıtarak veya eksik bilgilerle okuyucunun olayları tam olarak anlamasını zorlaştırır. Bu romanda da olduğu gibi okur, sürekli olarak anlatıcının güncel bilgilerini sorgularken gerilimin dozu artar.

Anlatıcı, olayları kendi bakış açısına göre manipüle eder, bu da okur için beklenmedik ve şaşırtıcı gelişmeler yaratır. Anlatıcının güvenilirliği, beklenmedik olayların bir şekilde gelişebileceği hissini güçlendirir.

Güvenilmez anlatıcılar genellikle karmaşık ve çok katmanlı karakterlerdir. İnsanların içsel çatışmaları ve motivasyonları, okuyucunun anlatıcının zihninde neler olup bittiğini anlamada gerilim yaratır.

Anlatıcı, hikaye boyunca devamlı bilgiler sunar, bu da okuyucunun hangisinin doğru bilgiler olduğunu araştırırken gerilimini büyütür. Çelişkiler, okuyucunun sürekli olarak anlatıcının güvenilirliğini sorgulamasına neden olur.

Güvenilmez anlatıcılar, okuyucunun karakterlere veya olaylara güvenip güvenilemeyeceği konusunda sürekli bir şüphe yaratır. Bu, okuyucunun duygularını sorgulamasına ve hikayenin nasıl sonuçlanacağına dair endişe duymasına yol açar.

Üç kadın (Veronica- Margaret-Sarah) ve bir erkek (Tony)

Julian Barnes'ın "*Bir Son Duygusu*" romanında Tony Webster'in karakteri, belleği, algı ve kimlik temaları çevresinde şekillenirken, kadın karakterlerinin nasıl görüldüğüne değinmek yerinde olur. Roman salt Tony'nin perspektifinden anlatıldığı için, kadın karakterlerini genellikle onun algıları ve belleğiyle görürüz. Bu durum, kadın karakterlerinin derinliğini ve karmaşıklığını görmemizi sınırlıyor. Çünkü okur üç kadın karakteri de doğrudan değil, Tony'nin anlattığı ve anlamlandırdığı biçimiyle tanır.

Oysaki Kadın karakterler, özellikle Veronica ve Margaret, güvenilir karakter Tony karakteri için olamazsa olmaz rollere sahip. Julian Barnes'ın "*Bir Son Duygusu*" romanında kadın karakterler, hikayenin gelişimi ve ana temaların derinleştirilmesinde önemli bir rol oynar. Tony Webster'in etrafındaki kadınlar, onun geçmişine yüzleşmesine ve kendisini yeniden üretmesine neden olarak hikayeyi şekillendirirler. Tony'nin, Veronica ile olan ilişkisi ve bu ilişkinin ardından yaşanan olaylar, onun geçmişinin yeniden değerlendirilmesine yol açar. Veronica, Tony'nin hatıralarını ve algılarını sorgulamasında başat unsurdur. Veronica'nın rolü, Tony'nin belleği, gerçeklik ve gerçeklik arasındaki farkı anlamasına katkı sağlar. Margaret ise onun hikayesinde düzenli ve olgun bir bakış açısını temsil eder. Tony geçmişine yüzleşirken ona rehberlik eder. Margaret, Tony'nin hatıralarını sorgulamasına ve geçmişteki olayların yeniden değerlendirilmesine ön ayak olur. Onun varlığı Tony'nin içsel yolculuğunda önemli bir destek sağlar ve hikayenin duygusal derinliğini artırır.

Yine Veronica'nın annesi Sarah Ford, Tony'nin geçmişindeki sırların açığa çıkmasında kilit bir rol oynar Sarah'ın Tony'ye bıraktığı miras, Tony'nin geçmişini yeniden gözden geçirmesine ve beklenmedik gerçeklerle yüzleşmesine neden olur. Sarah'ın hikayedeki rolü, Tony'nin geçmişteki olayları ve ilişkileri yeniden değerlendirmesine yol açar ve hikayesinin ortaya çıkmasına katkıda bulunur. Her üç kadın karakter de, Tony'nin yaşadığı önemli dönüm noktalarını ve içsel çatışmalarını şekillendirir. Kadınlar, Tony'nin kendini ve geçmişini anlamlandırma sürecini kapsar. Bu sayede kadın karakterler, romanın belleği, kimlik ve algı temalarını derinleştirir ve Barnes'in romanının ve Tony'nin hikayesinin karmaşıklığını artırır.

Roman bağlamında intihar ve Albert Camus

Julian Barnes'ın "*Bir Son Duygusu*" romanında, Albert Camus'nun Sisifos Söyleni üzerine uzunca bir felsefik tartışma yapılır. Camus, "Sisifos Söyleni"nde şöyle der: Gerçekten önemli olan bir tek felsefe sorunu vardır, intihar. İntihar düşüncesi ya da eylemi aslında içinde neyi barındırıyor? Yaşamın anlamını kabul müdür, yoksa bir başkaldırı ve reddediş midir? Camus'a göre, hayatın özünde anlamsız olduğunu kabul etmek, ancak bu anlamsızlık karşısında yaşamaya devam etmek, insanın en büyük meydan okumasıdır. Varoluşsal Sorgulama: Özellikle Adrian Finn, varoluşsal sorularla tam anlamıyla derinlemesine ilgilenir. Adrian'ın intiharı, hayatın anlamsızlığı karşısında gösterilen bir tavır olarak görülebilir. Bu, Camus'un sorularına bir yanıt niteliğindedir: Hayatın anlamsızlığı karşısında ne yapılmalı?

İçsel çatışma ve anlam arayışı: İntihar, karakterlerin içsel çatışmalarını ve yaşamlarının sorunlarını sorgulamalarını derinleştiren bir araç olarak kullanılır. Adrian'ın intiharı, hem kendi hayatı hem de Tony Webster'in hayatının önemli bir dönüm noktasıdır. Bu olay, Tony'nin geçmişi ve kendi yaşam tercihleri üzerine yoğunlaşmasına ve düşünmesine neden olur.

Bellek ve Gerçeklik: İntihar, karakterlerin geçmişleriyle yüzleşmelerine ve hafızanın güvenilirliğini sorgulamalarına da yol açar. Tony, Adrian'ın intiharını ve bunun kendi yaşamının üzerindeki etkilerini

yeniden değerlendirirken, hafıza ve gerçeklik arasındaki ilişkinin karmaşıklığını ortaya çıkarır. Barnes, intihar temasını kullanarak, karakterlerinin hayatının anlamı ve bireysel sorumlulukları üzerinde düşünmelerini sağlar. Bu, okuyucuyu da benzer varoluşsal sorularla yüzleşmeye davet eder. İntihar, romanın bellek, zaman ve kimlik sorgulamalarını daha da derinleştirir.

Roman bize ne anlattı

Julian Barnes'ın söz konusu romanı, geçmişin ve belleğin zaman aracılığıyla nasıl şekillendiği ve nasıl yeniden ortaya çıkışını anlatır. İnsanın geçmişteki anılarını nasıl hatırladığı, bu anıların ne kadar güvenilir olduğu ve geçmişteki varlığımızın bugün nasıl değiştiğini görebilmenin bir anlatısıdır.

Romanın anlatıcısı Tony Webster, özellikle kadınlarla kurduğu ilişkide; kadınların kesip-biçip özenle giydirdiği bir prova mankeni olmadığını, bellek kıvrımlarını güç de olsa araladığında anlar. Gençlik yıllarında yaptığı seçimlerin ve kararların sonuçlarıyla yüzleşir. Bu süreçte belleğinin onu ne kadar yanılttığını, anıların ve tarihsel olayların farklı açılardan nasıl bambaşka yorumlanabileceğini keşfeder. Roman, bellek ve gerçeklik arasındaki gerilimi ve insanların kendi hikayelerini nasıl inşa ettiğini sorgular. Tony'nin geçmişine dair yaptığı bu içsel yolculuk, okuyucuya insanın karmaşıklığını ve bellekle ilgili sonuçları çarpıcı ve aynı zamanda yıkıcı bir biçimde anlatır. Julian Barnes'ın "*Bir Son Son Duygusu*" adlı romanı, 1960'lar İngiltere'sindeki sosyal ve kültürel atmosferi, özellikle kadın- erkek ilişkilerini ve tabii toplumsal normları da arka planda okura sunar. Özellikle dönemin cinsellik unsuruna hayli odaklanır. Veronica'nın cinselliğini yaşama konusundaki katı tutumu dönemin kadına bakışı açısından önemlidir. 1960'ların İngiltere'si, toplumsal ve kültürel değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde, cinsel devrim ve kadın hareketleri gibi gelişmeler, geleneksel cinsiyet rollerini sorgulatmaya başlar. Romanın ana karakterlerinden Tony Webster ve diğer karakterler gençliklerini bu dönemde geçirirler ve bu atmosferin mevcut yapısıyla yoğrulurlar.

Romanda, kadın-erkek ilişkileri genellikle karmaşık ve belirsizdir. Daha çok Tony'nin gençlik yıllarında yaşadığı ilişkilerde, cinsellik ve duygusal esneklik arasındaki gerilimler öne çıkar. Özellikle Tony'nin Veronica ile olan ilişkisi yanlış anlamalar ve iletişimsizliklerle doludur ve bu kadın- erkek arasındaki cinsiyet farklılıklarına işaret eder.

Ayrıca, romanın ilerleyişi, Tony'nin geçmişini ve kadınlarla olan ilişkisini sorgulaması, dönemin toplumsal normlarının ve kişisel algıların nasıl değiştiğini gösterir. Bu bağlamda, "*Bir Son Duygusu*", 1960'lar İngiltere'sindeki kadın-erkek ilişkilerinin karmaşıklığını ve bu bireylerin üzerindeki uzun vadeli etkileri öne çıkarır. Julian Barnes'ın "*Bir Son Duygusu*" romanında Veronica'nın Tony Webster ile olan ilişkisinde cinsellik ve bekaret konuları önemli bir yer tutar. Veronica'nın Tony ile "tam yollu seks" yapmayı, Veronica'nın kişisel dinamikleriyle açıklanabileceği gibi, geleneksel ahlakçı toplumsal normlarla da bire bir ilgili olabilir. 1960'lar İngiltere'sinde, cinsellik hala birçok kişi için hassas bir konuydu ve toplumsal normlar, özellikle kadınlar için dönemselsel cinsel ilişkiler konusunda daha muhafazakar bir yaklaşım öneriyordu. Bir başka ve çok daha önemli bir kavram bekaretti. Bekaret bir kadının itibarı ve değerleri ile ilişkili bir kavram olarak görülebileceği gibi, Veronica'nın ilişkilerdeki kontrolü elinde tutma isteğiyle de ilgili olabilir. Ancak Veronica'nın "yarım yollu seks" yapması, toplumsal değerler bakımından bekaretini koruması gerektiği ile ilgili açık ipucu veriyor okura. Veronica ve Tony arasındaki ilişkinin dinamikleri bütün bu sarmaldan besleniyor. İletişimsizlik, duygusal karmaşıklıklar belleği yaralıyor. Roman boyunca, Veronica'nın motivasyonlarını okur tam olarak göremiyor. Bu durum romandaki her bir karakterin kendine özgü değerlendirilmesini gerektiriyor, bu da hikayenin ve karakterlerin derinliğini sorguluyor. Özellikle kadın okurlara (bana) kadın karakterlerin Tony'nin kişisel hikayesini inşa etmesinde fazlaca araçsallaştırıldığını düşünebilir. Ancak bu durum da romanla ilgili okura farklı perspektifler sunuyor.

Yaşam direnmek midir?

Yazar Albert Camus'a ya da önemli bir başlık açar. Camus, özellikle "Sisifos Söyleni" adlı eserinde, yaşamın absürt özelliklerine karşı direnme ve sürdürülmesi üzerine yoğunlaşır. Camus, hayatın nihai bir anlamının olmadığını, ancak bu anlamsızlık karşısında insanın yine de yaşamaya devam etmesini savunur. Bu bağlamda, yaşam bir direnme sanatı olarak görülür. Julian Barnes'ın "*Bir Son Duygusu*" romanındaki Tony Webster'in arkadaşı Adrian Finn'in hayatın anlamsızlığına karşı direnmek yerine, sonlandırmayı seçmesi, Tony Webster üzerinde derin bir etki bırakır ve onu yaşam, ölüm ve anlam üzerine düşünmeye sevk eder. Adrian'ın intiharı ayrıca yine roman boyunca Tony'nin geçmişini ve kendi hayatını sorgulamasına neden olur. Okura yaşamının anlamı ve insanın bu anlamı nasıl bulabileceğini söylerken, aynı zamanda hayatın karmaşıklığını ve belirsizliğini de göz önüne serer. Okuru yaşamının ve anlayışının içine katar. Bu bağlamda, roman, Camus'un felsefesiyle bir alış-veriş içindedir. Ancak intiharı seçen karakterlerin seçimi, Camus'un

yaşamı bir direnme sanatı olarak görme yaklaşımına zıt bir yaklaşımdır.

Karakterler üzerinde zaman ve kimlik şekillenmesi.

Julian Barnes, "*Bir Son Duygusu*" romanında zamanı ve kimliği, ana karakter Tony Webster'in perspektifinden dağıtır. Geçmişin anımsanması ve geçmişin kimlik üzerinde mevcut olduğunu keşfeder.

Geçmişin yeniden değerlendirilmesi: Roman, Tony Webster'in gençlik yıllarına ve yaşlılık özelliklerine odaklanarak geçmişinin nasıl hatırlandığını ve nasıl devam ettiğini gösterir. Tony, gençlik yıllarındaki olayları yeniden değerlendirirken, geçmişin aslında düşündüğü gibi olmadığını fark eder. Bu süreçte, hafızanın güvenilirliğini ve zamanla anıların nasıl şekillendiğini vurgular.

Zamanın ve belleğin anahtarı: Romanda, Tony'nin seçimlerinin etkilerini nasıl hatırladığı "zaman" sorgulamasıyla sunulur. Tony'nin anıları, zaman içinde değişirken, kimlik algısı da bundan etkilenir. Zamanın geçişiyle birlikte anıların nasıl yeniden şekillendiğini gösterir.

Kimliğin değişkenliği: Tony Webster, farklılıkları nasıl kullandığını, diğerlerini nasıl algıladığını sorgular. Geçmişteki seçimleri ve hataları, onu şekillendirir. Roman, kişiliğin sabit bir şey olmadığını, aksine farklı ve deneyimlerle dolu bir yapıya sahip olduğunu gösterir.

Kendi hikayesini anlatma: Tony, kendi hikayesini anlatırken, bunları yeniden inşa etmeye çalışır. Geçmişindeki olaylar yeniden gözden geçirilir. Kimliğine dair yeni bir anlayışı, kendisiyle ve diğerleriyle olan ilişkilerin etkisini takip eder.

Başkalarının algısı: Tony'nin kimliği, sadece kendi algısıyla değil, aynı zamanda onun nasıl görüldüğüyle de şekillenir. Özellikle Adrian ve Veronica ile olan ilişkisi, Tony'nin kimlik algısını derinden etkiler. Başkalarının perspektifleri, Tony'nin kendisini ve geçmişini yeniden değerlendirmesine neden olur. Barnes, zaman ve kimlik temalarını, hafıza ve kişisel anlatıların güvenilirliği üzerinden ele alır. Okuyucuyu, zamanın ve hatıraların kimliği kurmada etkisini sorgular.

Bellek – gerçeklik- tarih

Roman, bellek ve gerçeklik arasındaki mesafeden bir sorgulama yapar. Tony'nin zamanla değişen ve farklılaşan anıları yeniden inşa edilir. Bu durum, geçmişin ve dolayısıyla hayatın anlamının subjektif ve değişken olduğunu gösterir. Tony'nin geçmişteki olaylara ilişkin yeni bilgiler edinmesi, onun ölümü ve yaşamı yeniden düşünmesine neden olur. Julian Barnes'ın "*Bir Son Duygusu*" adlı romanı ayrıca tarih kavramına ilişkin de önemli bir başlık açar. Romanda öğretmen Bay Hunt, "Tarihi kim yazar?" sorusuna sınıf içinden farklı yanıtlar alır.

Kazananlar yazar: Tarihin genellikle galipler tarafından yazıldığı ve bu nedenle galiplerin bakış açısını yansıttığı fikri öne sürülür. Kazananların tarihi anlatısında kayıpların hikayesi göz ardı edilir.

Güç sahipleri yazar: Tarih yazanların genellikle toplumsal güç sahibi olduklarını, bu nedenle tarihin bu güç sahiplerinin çıkarlarına hizmet edebilecek şekilde şekillendirildiği düşünceleri dile getirilir.

Objektif olması gerekenler yazar : Tarihçilerin, tarih yazımında objektif olmaları gerektiği, ancak bunun her zaman mümkün olmadığı veya gerçekleşemediği tartışılır. Bu yanıtlar, romanın ana temalarından biri olan tarihin ve hafızanın subjektif doğasını sorgulamak için bir zemin hazırlar. Verilen bu yanıtlar, tarihin nasıl algılandığı ve yorumlandığına dair farklı perspektifler sunar. Julian Barnes'ın "*Bir Son Duygusu*" adlı romanında bellek terimi, metaforik bir şekilde çeşitli unsurlar aracılığıyla genişletilir. Roman, ana karakter Tony Webster'in geçmişine yönelik anılarını ve bu anıların nasıl farklılaştığını keşfetmesi üzerine odaklanır. Bellek, romanda birkaç metaforik yolla ifade edilir.

Fotoğraf ve görüntüler : Bellek, fotoğraflar ve zihinsel görüntüler aracılığıyla temsil edilir. Fotoğraflar, geçmişin belirli anılarını dondurur ve bu anılar, sürekli değişime uğrayan veya farklı yorumlanan hatıraların sembolü haline gelir.

Nehir metaforu : Nehir, zaman zaman ve hafızanın akışkan doğasını temsil eder. bir nehrin sürekli akması gibi, bellek de sürekli değişir ve yeniden şekillenir. Geçmişteki olaylar, zamanla farklı bir anlam kazanılabilir veya unutulabilir.

Görsel bulanıklık : Roman boyunca bellekli, kapsamlı veya net olmayan bir görüntü gibi tasvir edilir. Bu, hatıraların güvenilirliğini ve sürekli olarak nasıl değişebileceğini vurgular. Tony'nin anıları, yaşlandıkça ve

yeni bilgiler edindikçe daha da kapsamlılaşır veya farklı bir şekilde yorumlanır.

Kırık veya Eksik Parçalar : Bellek, eksik veya kırık parçalarla dolu bir yapboz gibi sunulur. Tony'nin anıları, tam olarak hatırlayamadığı veya yanlış hatırladığı için eksik kalır. Bu metafor, geçmişin hiçbir zaman tam anlamıyla yeniden inşa edilemeyeceğini ve her zaman bir kayıp payı olduğunu gösterir. Bellek, kişisel tarihimizin bir parçası olarak, kişiliğimizi ve geçmişimizi nasıl algıladığımızı şekillendirir.

Son söz

Romanın sonunda Tony, geçmişi ve yaşadığı olaylarla ilgili daha derin bir anlayışa ulaşır. Belki de inşa edilen erkek egemen eril-erk karakteri olarak Tony'le geçmişi kurcular yazar. Kadın karakterleri üzerinden belleği parçalar. Yer yer kadın karakterlerini aşağılayan ve ikincilleştiren yazarın dili, Tony ile gelecekte de nasıl bir anlam arayışı sorusu için ip ucu verir.

Vaktinizi ayırıp dinlediğiniz için teşekkürler arkadaşlar.

Tartışma soruları

- 1.Zamanın gerçek biçimi saatlerle ölçülebilir mi, kişisel olarak hissedilen zamanın değişken ve de kusurlu olduğunu düşünüyor musunuz ?
2. Kitapta imgeler çoğunlukla hafızayı parçalıyor. (aile evi- Severn Born- Adriyan'ın intihar ettiği küvetin görüntüsü vb) imgeler belleğin değişiminde önemli mi?
3. Tony, Veronica'yla olduktan hemen sonra neden ilişkiyi bitirdi?
- 4- Veronica'nın annesi Tony'ye, "çok fazla şey yapmasına izin verme" derken ne demek istemiş olabilir?
5. Tony'nin bakış açısı 1. ve 2. bölüm arasında nasıl değişti, gelecekteki TONY nasıl biri olur sizce?

Katılımcıların değerlendirmeleri

Ar-da Bajar

Roman 3 arkadaşlarıyla birlikte liseyi okurken ile başlar ve Tony'nin Veronika'yla olan ilişkiyle biter. Roman daha çok Tony ve Veronika üzerinden devam eder. Ancak daha çok Tony'nin gözlemleriyle akmaya başlar .Veronikanın ailesi ve onunla iletişimi çok azdır .Veronikanın evine gittiğinde Veronikan anesini kendisine iyi davrandığını geriye kalan babası ve erkek kardeşi ona tepeden ve hor gördüğünü söyleyerek hata bu iki erkeğin kızı cinsel yönde istismar ettiğini orta yaşa geldiğinde bunu söylemeye başlar. Ve bunu dile getirirken aslında kızın kendisinden kaçış nedeninin kendisince bir cevabını bulmuş olur. Veronica'ya olan sevgisi daha çok onu hayal edip kendi lavabosunda cinsel fantaziyle hayal edip 31 çekmektir. Ve bunu sürekli yapar. O dönemde yani 15-16 yaşlarında hem felsefeyle ilgileniyorlar tarihle ilgi düşüncelerini belirtiyorlar. Daha sonra kız arkadaşını bir gün getirip arkadaşlarıyla tanıştıyorlar .Bu tanıştırmada sonra Adriana adlı arkadaşları ilgili fikir belirtir çok zeki ve akademik anlamında çalışkan olduğunu söyle. Bundan sonra Adriana ile Veronika bir biriyle çıkmaya başlıyor. Haliyle Tony bunu içselleştirip kendini küçük görmeye ve bütün hataları kendinde aramaya başlar.Bu dönemden sonra hızlı bir geçiş yaparak ve Margerita'yla evlenip bir kızı oluyor ve onunla da bu evlilik yürümeyip kadın onu bırakıyor Aslında Veronikanın onu sevip sevmediğini de bilmiyoruz hep ondan kaçıyor ve ayrıldıktan sonra Veronika onunla cinsel ilişkiye giriyor. Veronika ilişkinin boyutunu neyin üzerinde şekillendiğini görüyor ve ondan sonra bırakıyor Tony 'yi. Aslında Margerita'ya ulaşmış ama Veronikaya ulaşmamış Onu elde edememesinin çaresizliğini yaşıyor.Daha sonra kızın annesi vasiyet olarak ona 500sterlin ve bir günce Adriana'dan ona verilmesi adına ölmeden önce gönderiliyor. Bu arada Adrian intihar ediyor ve bunu sisteme , düzene karşı bir varoluşsal duruş olarak yaptığını söylüyor. Artık roman bu olaylardan sonra tamamıyla Tony üzerinde şekileneye başlıyor.

Biz tony'nin ailesi hakkında fazla bir şey bilmiyoruz orası bir muama kalıyor arkadaşları da öyle lisedeki hayatları dışında romandan çekiliyor ve roman daha çok Margerita , Veronika, Tony üzerinden şekileniyor.Hata Margerita da karşılaştırmak için onu kullanıyor. Yani Veronika ile Margerita'nın kişiliği, davranışı, karakterel özelliklerini karşılaştırmak için kullanır. Ve sonlara doğru gidildikçe Adriana'nın bir çocuğunun olduğunu onun ağzından öğreniyoruz. Daha sonra Tony'ni intiharı doğru bir seçim olmadığını söylüyor ve geçmişe dönerek Robson olayı, Veronikayla yaşadıklarını, bunları sorgulayıp özür dilemem gerektiğini söyleyerek daha çok kendisini sorgulamaya başlar.

Roman , tarih- belek, anı- şimdiki , aforizmalarla dile getiriyor. Bu romanı okurken sanki Proust okuyorum gibi hisettim.

Rezan Turhan,

Başlangıçta orta öğrenim çağlarında gençlerin; düşüncelerini, ilişkilerini, değerlerini anlatan bir romandı. Saatlerini bile aynı tarzda takan üç kişiye (Tony, Alex ve Jack) bir kişi daha katılır. Adı Adrian Finn olan bu öğrenci onlardan farklı bir tablo çizer. Bu farklılık, romanı okurken biz okuyucuları da merak uyandıran, sürükleyici ve şaşırtıcı yerlere taşır. Romanın önemli karakterlerinden biri de Mary Elizabeth Ford (Veronika) dur.

Veronika önceleri Tony ile birlikte olur. Çoğu kez tartışmalı geçer birliktelikleri. Veronika sık sık "Anlamıyorsun işte. Hiçbir zaman anlamadın ve asla da anlamayacaksın" der. Ve Tony den ayrılır, daha sonrada Adran ile birlikte olur. Veronika ile Adrian Finn birlikteliği, Tony' çok öfkelenir ve onlara tüm öfkesini yansıtan bir mektup yazar. Bu mektup bir şekilde Tony'ye Veronika tarafından hatırlatılacaktır. Romanın önemli bir konusu da Adrian Finn in intiharıdır.

Tony evlenir, ayrılı, emekli olur yani aradan yıllar geçmiştir. Bir sabah Veronika'nın annesinde vasiyet içerikli bir e posta gelir. Romanın ikinci bölümü bu konu üzerine kurgulanmıştır ve ağılığına, tekrarına rağmen hayli sürükleyicidir. Bu bölüm. Sanıyorum en etkileyici konuda burada bulunmaktadır.

Veronika'nın annesinin okuyucuya daha az tanıtıldığını düşündüm. Belki de sonucu şaşırtıcı boyutu için seçilmişti bodurum. Daha çok polisiye romanlar yazmasının da buraya bu şekilde yansımış olabilir diye düşündüm.

İnsandaki tüm yıkıcı, öldürücü dürtüleri temsil eden Thanatos, ile yapıcılığı, yaratıcılığı ve sevgiyi temsil eden Eros'un kitapta adlarının geçmesi de bize farklı bir bakış açısı sundu. (Freud'un Yaşam dürtüsü olarak adlandırdığı dürtüler)

Yazarımız, romanda Varoluşçu bir tablo çizmiş diye düşünüyorum. Felsefi boyutu ve düşünceler altları çizilmesi gereken cümlelerden oluşuyordu. Şimdi bunları birkaçını paylaşmak istiyorum.

"İnsanı kendi kılan çok sayıda davranış aynı kaldığı gibi, kemik yapısı da aynı kalıyor" Sa 82

"Gençken, kendimiz için farklı gelecekler yaratırız; yaşlandığımızdaysa, başkaları için farklı geçmişler uydururuz." Sa: 89

Sonuçta kitap seçimi için Fatoş'a teşekkür ediyorum. Unutamayacağım romanlar arsına girdiğini düşünüyorum

Aysel Sayın

Akıcı bir üslupla yazılan Julien Barnes'in "Bir Son Duygusu " romanını severek okudum. Romanı okurken ister istemez kendi kişisel tarihimde de hafızamın beni yanıltıp yanıltmadığını,

hatırlayabildiklerimin ne kadarı beni yansıtıyor diye düşündüm. Geçmiş bir daha yaşayamayacak olmanın hüznüyle hayal kırıklıklarım, pişmanlıklarım, yarım bırakılmış, söylenememiş cümlelerim geldi aklıma...

Tony Webster, anılarını anlattığı lise yıllarıyla başlayan hikayesinde; kitaplara, sekse aç, anarşistçe fikirleri savunan, her genç gibi aileleriyle, hocalarıyla çatışan Rusell, Camu, Nietzsche, George Orwell, Huxley, Baudelaire, Dostoyevski gibi yazarları okuyan arkadaş grubunu; derslerde hocalarıyla tarih üzerine yaptıkları tartışmaları; duruşu, mizacı, derin felsefi düşüncelerini zekice dile getirdiği için arkadaşlarının ve hocalarının önemseydiği, saygı duyduğu Finn Adrian'ı; sevgilisi Veronica'yı; Amerika'daki ilişkisini; evliliğini; kızını ve şimdiki anlatır.

Webster'in anılarında Adrian'ın tarihi gelecek nesillere yansıtılmasıyla ilgili saptamaları tarihin ne kadarı gerçek, ne kadarı kurgu olduğu sorusunu bir kez daha sorgular. Adrian'ın ifadesiyle tarihin en merkezi önemde sorunlarından biri olan öznel yorum, oysa önümüze koyulan yorumu anlayabilmek için tarihçinin hikayesini bilmemiz gerektiği gerçeği vurgulanır. Yine Adrian "tarih, belleğin kusurlarını belgelemenin yetersizlikleriyle bulunduğu noktada üretilen kesinliktir" (S.23) diye yorumlar.

Roman "Unutuş, bellek ve anımsama, geçmişle yüzleşme, içsel yolculuk" gibi izlekler etrafında kurgulanmıştır. Tony Webster bir gün bir avukattan aldığı e-postayla 40 yıl önceki kız arkadaşı Veronika'nın annesinin ona, hem bir miktar para ve bir günce bıraktığını öğrenir ve günceye ulaşmak istediğinde Webster'in Veronika'yla yolları tekrar kesişir. Güncenin sahibi yıllar önce kız arkadaşını elinden aldığını düşündüğü, intihar eden arkadaşı Adrian Finn'dir. Ortak geçmişlerinde Tony'nin hafızasının derinliklerinde iz bırakanlarla Veronika'nın hafızasında iz bırakanlar ne yazık ki aynı değildir. 40 yıl sonra unutuşun tunç kapısını zorlayarak yaşanmışlıkları anımsamaya çalışır. Onu üzen, acı veren yaşanmışlıkları belleği izin verdiği ölçüde gözünün önünden geçtikçe içsel bir yolculuğa çıkar ve bu yolculukta karşılaştıkları onu karmaşık duygulara sürükler. Yaşamı boyunca insanları, durumları, olayları kendi bakış açısıyla değerlendiren, kendi yürek penceresinden bakan, merkeze bencilce kendini alan, sadece görmek istediğini gören ve her yerde kargaşa var sonucuna varan Webster yaşamının son döneminde "Hiçbir şey görüldüğü gibi değildir, görünenler vardır, görünmeyenler vardır" gerçeğinin ayırımına varır.

Sonuç olarak Tony Webster'in geçmişinde yazdığı kişileri oldukça yaralayan o çok önemli mektubu anımsamaması durumu bize bir şeyleri anımsamak istediğimizde belleğin çoğu zaman kusursuz işlemediğini göstermez mi? Ya da yaşanmışlıklarımızı çarpıtarak, beklentilerimize göre mi anımsarız? Yani istediklerimizi anımsar, istemediklerimizi anımsamaz mıyız? Ya da bazı ayrıntıları farkında olmadan atlar mıyız? Sorularını sordurur. Oysa o ayrıntılar bir başkasına yaşamında ne acılar yaşatmıştır.

Şule Dandik

Anımsama yoluyla hayatı irdeleme İroni anlayışının hakim olduğu bir son duygusu, belleğin sonsuz değişkenliği, geçmişten yeniden inşa etmek denilen insani Tutku, Her şeyden önce de hayatın anlamı üzerine kaleme alınmış incelikli sorgulayıcı Compact çok fazla şey barındıran bir roman Belki novella da diyebiliriz toplumsal tarihle kişisel tarihi senkronize olarak kaleme alıyor farklı konular işleniyor gibi görünse de esas nokta vurgulanmak istenilen konu arkadaşlık diye düşünüyorum romanda yer alan karakterleri tek tek irdelenmesi gerekiyor Örneğin Margaret veronika'nın karşıtı diye düşünüyorum(101. sayfada yer alan Ben hem veronika'nın hem de margaretin çekiciliğine kapılmışım cümlesinden dolayı) Ayrıca yazılan bir mektupta denklemlerle anlatılmak istenilen Konu neydi bu da merak uyandırıyor veronika'nın annesinin kahramanımız Tony Webster e miras olarak bıraktığı bir miktar para ve Günce bir pişmanlık sonucu bırakılan bir miras mıdır

Kitapta sık sık tekrar edilen roman kahramanı Tony webster ın sevgilisi veronika'nın

Anlamıyorsun işte hiçbir zaman anlamadım ve asla da anlamayacaksın cümlesi var toninin Bir türlü anlayamadığı şey nedir Tony'nin hayatla ne alıp veremediği vardır yoksa hikayesinin sonunda acı bir şekilde düşündüğü gibi her yerde kargaşa mı vardır

Kitaptan bazı alıntılar

- Gençlikte kendimize farklı gelecekler yaratırız yaşlandığımızda ise başkaları için farklı geçmişler uydururuz
- Zaman içinde yaşıyoruz zaman bizi tutuyor ve kalıba döküyor
- Şarkılar zaman zaman gerçeği söyler
- Kendi Hayat hikayemizi ne kadar sık anlatırız ne kadar sık Düzeltmeler güzelleştirmeler kesintiler yaparız Aslında kendimize anlattığımız bir hikayedir bu
- Eğer insanların söylediklerinize dikkat etmesini istiyorsanız sesinizi yükseltmeniz değil de alçaltmanız gerekir gerçekte asıl dikkat çeken şey budur
- Hepimizin de şu ya da bu şekilde travma yaşadığımızda kesinlikle inanıyorum
- Tarih Zafer kazananların yalanları değildir şimdi bunu biliyorum tarih daha çok çoğu ne Zafer kazanmış ne de yenilgiye uğramış olan hayatta kalanların anılarıdır
- Tarih belleğin kusurlarının belgelemenin yetersizlikleriyle bulunduğu noktada üretilen O kesinliktir
- Roman postmodernizme ait bazı öğeleri kapsıyor
- Beklenmeyen olaylar kayıp el yazması Mektup günlük metinlerarasılık tesadüfün olaylara yön vermesi gibi
- Yazarımız Roman boyunca tarihi geçmişini sorguluyor sıradan bir insanın hayatının da geçmişinin de tarih kadar karmaşık olduğunu gösteriyor
- Kendimize şunu sorabiliriz hatırladıklarımızın ne kadarı gerçek ne kadarı bizim uydurmamız

Meral Alkaya

Sayfa sayısı az, kitabı sonra da okurum, deyip araya başka kitaplar sıkıştırdım. Ama fiziksel hacimle anlamsal hacim arasında dağlar kadar fark var. Olayın, geçmişte yaşananların anlatımı değil ama olaylarla ilgili çıkarımsamalar zorladı. Felsefi sorgulamalar zorladı. Anlam çok derin. Hele bazı cümleler var ki birkaç kez okumak bile yetmedi. Üzerinde düşünmek gerekti. O nedenle ağır aktı kitap, yavaş ilerledi. Ama bu da ayrı bir keyif verdi. Hele ki kitabın sonunda hiç düşünmediğim 'bir son duygusu'ydu yaşadığım şok...

Tarih ve zaman bağlamında ele alınan bir pişmanlık ve suçluluk duygusu. Herkesin yaşamında birçok kez yaşadığı pişmanlık duygusu vardır ama birilerinde derin yaralar açmak ve derin izler bırakmak... Çok korkunç. Gençlikte daha katı ve acımasızken yaş aldıkça daha yumuşak, daha bağışlayıcı ve hoşgörülü oluyor insanoğlu. Deneyimlenen olaylardan çıkarılan dersler etkili oluyor bunda sanırım. Geçmişe dönüp kendinizle hesaplaştığımızda pişmanlık duygusu içinizi acıtıyor, tıpkı Tony'ye olduğu gibi.

Tony'nin geçmişle ilgili hatırladıkları aslında onun hatırlamak istedikleri bence. Unuttukları da hatırlamak istemedikleri. “ Hafızamıza ne kadar güvenebiliriz, her şeyi doğru hatırlayabiliyor muyuz, yoksa olaylar, insanlar hatırlamak istediğimiz gibi mi aklımızda kalıyor”, soruları dönüp duruyor kafamızda.

Veronica'nın Tony' yi anlayışsızlıkla suçlaması ve bunu, üzerine basa basa tekrarlaması bildiğimizin dışında bir sonun bizi beklediğini hissettiriyor. Veronica'nın gizemi bildiğimiz bir şey olsa da onun bu “anlamıyorsun, hiçbir zaman da anlamadın” ısrarı Tony' yi açmazda bırakıyor. Tony gibi empati kuramayan

birinin 'nin böyle bir durumu anlaması, bulmacayı çözmesi çok zor. Hatta bu gizemi nasıl çözdüğü de şaşırtıcı...

Adrian, romanın yazılma nedeni aslında. Adrian olmasaydı bu roman olmazdı. Kendisini romanımızın ana kişisi Tony Webster'in anlatımıyla tanıyoruz. Biraz düşününce de "tanıyoruz" yargısı ne kadar doğru bir yargı acaba, diyorum. Tarih ve İngilizce derslerinde hocalarına verdiği cevaplar, Tony ve arkadaşlarına ailesi ile ilgili anlattığı birkaç ayrıntı, Tony 'ye yazdığı mektup ve yine intiharı ile ilgili bıraktığı mektup... Topu topu birkaç sayfa Adrian'ı tanımak için yetti de arttı.

Psikoloji hocamız travma konusunu işlerken insan hayatını bir ağaca ve travmayı da bu ağaca zarar veren olumsuzluklara benzeterek unutamayacağım bir bilgiyi nakşetti zihnime. Çocuk yaşta yaşanan acılar ağacın köklerine zarar verir. Bu ağacın hiçbir zaman sağlıklı bir gövdesi dolayısıyla sağlıklı dalları, yaprakları ve meyvesi olmaz. Gençlikte yaşanan travmalar ise ağacın gövdesine zarar verir. Kökü sağlam olan ağaç zarar görür, belki birkaç yıl büyümesi durur, meyve vermez ama zaman içinde kendisini toparlayarak dalını, yaprağını ve meyvesini beslemeyi başarır. Yetişkinlikte yaşanan travmalar ise ağacın dallarına zarar verir. Bu zarar da mevsiminde yapılan budamayla çözümlenir.

Adrian çocuk yaşta kardeşleriyle birlikte annesi tarafından terkedilerek babasına bırakılmıştır. Bu konuda her ne kadar annesine kızmaz ve ona saygı duyar görünse de bu durum onda bir travma oluşturmuştur.

"Hatırladıklarımızın yanında hatırlamadıklarımız da bizi biz yapar." Bilinçli veya bilinç dışı edimlerimiz hep bu "biz" in yaşama yansımasıdır. Ağacın kökleri zarar görmüştür ve o köklerin üzerinde sağlıklı kocaman bir ağaç yetiştirmeniz çok ama çok zordur.

Tony'nin annesi Adrian'ın intiharını çok zeki olmasına bağlar. Böyle bir varsayım bütün zeki insanların intihar etmesini gerektirir ki bu doğru bir saptama olmaz. Ama bir insan hem çok zeki hem de çocuk yaşta taşıyamayacağı kadar büyük bir sorun yaşarsa bu onun gelecekteki yaşamını etkileyebilir. İçe kapanık, derin ve ince düşünceli bir insan olmasına neden olabilir. Adrian'ın ne denli hassas bir insan olduğunu Veronica ile olan ilişkisi nedeniyle Tony'nin onayını almak için ona yazdığı mektuptan çıkarabiliriz. Veronica ilk olarak Tony'nin değil de Adrian'ın sevgilisi olsaydı ve daha sonra Tony Veronica ile bir ilişki yaşasaydı Tony böyle bir izni Adrian'dan istemeyi düşünmezdi bile. Dolayısıyla bir insan hem çok zeki hem de hassas ve ince düşüncesi ve derinliği olan bir insan olursa ve bunun yanında bir de çocukluğunda yaşadığı travmalar varsa kendisinin neden olduğu bir durumla veya kendisine yapılan bir yanlışlıkla baş edemeyebilir ve ölümü seçebilir. Jack Landon, Stefan Zweig, Sadık Hidayet, Metin Kaçan, Osamu Dazai, Virginia Woolf, Mayakovski gibi birçok büyük edebiyatçının ölümü seçmelerinin nedeni hep bu yaşamla baş edememenin sonucudur diye, düşünmeden edemiyorum.

Bilmediğim, tanımadığım yazarların kitaplarını okumak her zaman hoşuma gitmiştir. Yine öyle oldu.

Havana Öngeoğlu Oman

1946, İngiltere doğumlu Julian Patrick Barnes, Man Booker Ödülü sahibi, çağdaş İngiliz roman yazarı. Dan Kavanagh takma ismiyle polisiye romanlar da yazan Barnes, Fransa'da da popüler olan İngiliz yazarlardan biridir. Sanatçı bu ülkede aralarında Médicis Ödülü ve Prix Femina'nın da bulunduğu birçok ödül kazandı. On sekiz tane kendi, dört tane Dan Kavanagh adıyla yayınlanan eserlerinden Türkçeye kazandırılmış birçok yapıtı bulunmaktadır. Tamamını neredeyse Serdar Rifat Kırkoğlu çevirmiştir. Birçok kitabı Türkçe'de olmasına rağmen Türk okurları arasında fazla tanınmadığını düşünüyorum.

Yazar resim ve müzikle iç içe. Felsefe ve tarih bilgisi çok yüksek. Yazarın yazım tekniği çok zengin. Farklı eserlerinde farklı tekniklerle yazmış. Kurgu teorisi araştırmaları, dilin değişik tekniklerle kullanımı eserlerini özel kılmış.

Bir Son Duygusu (The Sense of an Ending) İngiliz yazar Julian Barnes'ın kendi adıyla yazdığı on birinci kitabı. İngiltere'de 2011'de yayımlanmış ve yazara Man Booker 2011 Ödülü'nü kazandırmıştır. Serdar Rifat Kırkoğlu'nun Türkçeye çevirdiği roman, 2013 yılında Ayrıntı Yayınları tarafından Türkçe olarak yayımlandı. Ben de bu kitaptan okudum.

Hafıza, bellek, yaş aldığında zamanında hatırladığımız ya da düşündüğümüz şeylerin gerçekte çok farklı

olabileceğini fark ederiz. “Bir Son Duygusu” zekice kurgulanmış bir yapıt. Keyifli bir okuma ve yeni bir yazar tanıma oldu benim için. İlk okumamdı. Kurgu ve dili çok yetkin ve başarılı buldum. Çevirmen okumayı kolaylaştırıcı bir çeviri yapmış, çeviriyi de çok başarılı buldum. Postmodern bir roman olduğunu düşünüyorum. Katıksız bir düşünce romanı. Özenle ve zarifçe yazılmış. Edebi yönü farklı. Klasik romandaki gibi olay örgüsü ana olay değil karakter ve yaşamları yazarın odak noktası olmuş. Hacmine göre katmanlı bir roman. Romanın ana sorunsalı zaman. Eğlenceli gibi görünse de bir adamın geçmişiyle uzlaşmasının hafıza ve suçluluk gibi felsefi konularda sorular sorduran kasvetli bir hikayesi var. Yazar derdini arkadaşlık ilişkileri üzerinden aktarmayı prensip edinmiş gibi görünüyor. Konu aşk da olsa, hayatla ilgili muhasebe de temel öge arkadaşlıktır. Bana insan üstüne değil de sanki insanın algıları üzerine yazılmış bir roman gibi geldi.

Kendi açıklamadan önce kitap sizi kandırır, bir sahte son sunar. Bu nedenle başlık “Bir Son Duygusudur”.

Çok güzel bir tarih eleştirisi var. Hem kişisel hem toplumsal tarih. Tarih, felsefe bilgisini çok derin buldum. Çok güzel aforizmalar var. “Tarih zafer kazananların yalanlarıdır, aynı zamanda yenilenlerin öz aldatmacalarıdır.” Ayrıca atıfta bulunduğu şiiirlerde vardı.

Romanda İşlenen temalar:

- Hafıza ve Geçmiş: Hafızanın ne kadar güvenilir olduğu ve geçmişin nasıl yeniden yorumlanabileceği sorgulanır.
- Pişmanlık ve Kabullenme: Tony, geçmişteki hatalarıyla yüzleşir ve pişmanlık duygusuyla başa çıkmaya çalışır.
- Gerçek ve Algı: Gerçeğin ne olduğu ve algılarımızın gerçeği nasıl etkilediği tartışılır.
- Yaşlılık ve Ölüm: Yaşlılıkla birlikte gelen yalnızlık, pişmanlık ve ölüm düşünceleri ele alınır.
- Belleğin sonsuz değişkenliği.
- Geçmişi yeniden inşa etme tutkusu.
- Hayatın anlamı

Karakterler:

- Tony Webster: Romanın baş karakteri ve anlatıcısıdır. Emekli bir adamdır ve geçmişiyle yüzleşirken okuyucuya kendi bakış açısını sunar.
- Adrian Finn: Tony'nin lise arkadaşıdır. Zeki ve felsefi bir kişiliğe sahiptir. Romanın önemli bir figürüdür ve intiharıyla hikâyenin merkezinde yer alır.
- Veronica Ford: Tony'nin eski sevgilisidir. Gizemli ve karmaşık bir karakterdir. Tony'nin geçmişiyle yüzleşmesinde önemli bir rol oynar.
- Susie Webster: Tony'nin kızıdır. Tony'nin hayatında önemli bir yere sahiptir ve ona destek olur.
- Veronica'nın annesi: Tony'nin geçmişiyle ilgili gerçekleri öğrenmesinde etkili olan kişidir.
- Margaret: Tony'nin eski eşi.

Ana motifler:

- Hafızanın güvenilirmezliği: Tony'nin anıları, zamanla değişmiş ve çarpıtılmıştır. Bu durum, hafızanın ne kadar güvenilir olduğu ve geçmişin nasıl yeniden inşa edildiği sorusunu gündeme getirir.
- Geçmişin yeniden yorumlanması: Tony, geçmişteki olayları ve ilişkileri yeniden değerlendirir. Bu süreçte, kendi hatalarıyla yüzleşir ve geçmişin farklı bir perspektiften nasıl görüldüğünü keşfeder.
- Pişmanlık ve kabullenme: Tony, geçmişteki seçimlerinden dolayı pişmanlık duyar. Roman, pişmanlık duygusuyla başa çıkma ve geçmişi kabullenme sürecini ele alır.
- Gerçeklik ve algı: Roman, gerçeğin ne olduğu ve algılarımızın gerçeği nasıl etkilediği sorusunu sorgular. Tony'nin anıları, gerçeğin subjektif ve değişken olduğunu gösterir.

"Bir Son Duygusu", emekli bir adam olan Tony Webster'ın geçmişiyle yüzleşmesini konu alır. Tony, lise yıllarından itibaren hayatındaki önemli olayları ve ilişkileri hatırlamaya başlar. Özellikle, okul arkadaşı Adrian'ın intiharı ve eski sevgilisi Veronica ile olan karmaşık ilişkisi, Tony'nin hafızasında derin izler

bırakmıştır.

Tony, yıllar sonra Veronica'nın annesinden bir günlük aldığı anda, geçmişle ilgili bazı gerçeklerin sandığı gibi olmadığını fark eder. Hatırladığı olayların ve kişilerin, zamanla kendi zihninde nasıl değiştiğini ve çarpıtıldığını anlar. Bu durum, Tony'nin hayatını ve seçimlerini sorgulamasına neden olur.

"Bir Son Duygusu", okuyucuyu kendi geçmişi ve anıları üzerine düşünmeye sevk eden, derinlikli ve etkileyici bir romandır.

Kitabın en başındaki arkadaşlık ilişkisi, öğretmenlerle ilişki, rastgele gibi görünen bir arkadaşları Rupsun'ın intiharı alttaki bütün temalarla aslında Adrian'ın intiharına da sonradan bağlanması, ikisini beraber değerlendirmemizi sağlıyor olması kitabın kurgusal bütünlüğü açısından çok olumluydu. İntiharın bir sorumluluk, Adrian'ın düşünsel başarısının; "O sanki düşünceleri düzene sokmak için dünyaya gelmiş birisiydi." Sözleriyle dile getirilirken Rupsun'ın intiharının bir yetersizlikten Adrian'ın intiharının bir fazla akıllılıktan, sorumluluktan kaynaklandığı sonucuna vardım. Çocuktan haberdar olup olmaması muğlak bir durum. "Bir Son Duygusu", intiharı tek bir nedene bağlamak yerine, insan psikolojisinin karmaşıklığını ve geçmişin etkilerini vurgulayarak Adrian'ın intiharıyla bize farklı bir bakış açısı sunar.

Arkadaşlık ilişkileri Conny, Alex ve kahramanımız Tony'in Adrian ile kurduğu ilişkilerinin her birinin kurgusu güzeldi. Öğretmen diyalogları güzeldi. Tarih için söyledikleri çok güzel aforizmalar vardı. Değerlendirme parçacıkları çok hoştu. Hızla akan süreçte Tony'in hayatının nerelere evrildiğini gördük.

Arkada Margaret diye bir karakter var, eski karısı. Çok özel bir karakterdi. Kitabın gizli kahramanlarından birisi arasında Margaret. Hayatta durduğu yerle Tony'e verdiği destekle, elini onun üzerinden çektiği, artık yalnızsın Tony dediği güne kadar o yerdeki durumuyla çok özel bir karakterdi Margaret.

Kitabın sonuna kadar merakı ayakta tutması, açıklamaları yavaş yavaş yapması, okuyucuya birşeyler düşündürürken öbür kısımları ustaca beslemesi, mail trafiği, mail başlıkları güzeldi. Geçmişte bir şeyler yaşadık. Doğru ve kesin olduğuna inandığımız şekilde aktarmaya çalışırız. Ama bugünden mi o günü aktarıyor, o günü ne kadar hatırlıyor, o günü olduğu gibi mi aktarıyor sorgulaması yaptım. Tony'yi başarılı buldum. Ayrıldığı eşle dostluğunun devam etmesi bağlamında. Veronikayı kötü gibi görsem de sonunda haklılığını fark ettim. Karmaşık ve katmerli karakteri nedeniyle. Hem günlüğü vermeyip hem çocuğu göstermesi önce çelişkili gelmişti. Adrian'la annesinin ilişkiye girebileceğini çocuk nereden bilsin?

Tartışabileceğimiz başlıklardan biri;

-Bireysel tarihimizi bugünden gözden geçirirken olduğu gibi mi düşünürüz ya da hatırlarız? Yoksa olmasını istediğimiz, inanmak istediğimiz gibi mi?

-Tony bilmemeyi, duymamayı, yapmamayı, sormamayı, mücadele etmemeyi mi tercih ediyor?

-Kitap kapağını konuşabiliriz.

mustafa sütünlaş

"bir son duygusu", julian barnes'ten okuduğum ikinci roman. daha önce, 2016'da "zamanın gürültüsü" adlı romanımı okumuştum. bu romanında ünlü besteci ve orkestra şefi **dimitri şostakoviç**'in yaşam hikâyesinin bir dönemini, sovyetler birliği'nden ayrılıp batıda yaşamaya başladığı, sonra da sovyetler birliği'ne geri dönüşünü anlatıyor, daha doğru bir deyimle tartışıyor. doğrusu bestecinin kendi yaşamıyla ilgili tercihinin eleştirildiği bu romanda söylenenler bana biraz haksız ve "aşırı yorum" gibi gelmişti bana. yine de anlatılanların "gerçek" olduğunu düşünmüştüm.

bu duygum "bir son duygusu"nu okurken ve sonrasında yaptığım okumalarda biraz değişti.

"bir son duygusu"nun girişini sevgili **salinger**'in "*çavdar tarlası çocukları*"na ya da **forster**'in 2018'de okuduğum "*maurice*" romanlarına, son bölümünü ise bir ölçüde norveçli yazar **dag solstag**'ın "*mahcubiyet ve haysiyet*", daha çok da yine aynı yazarın "*profesör andersen'in gecesi*"ne benzettim. genel benzerlikler olsa da bu romanın çok önemli bir farkı vardı elbette.

romanda yaşamı anlatılan ve daha çok "**tony**" olarak söz edilen **antony webster** yaşlı bir adam. bir "hoca", yalnız yaşıyor. dışarıya yönelik olarak algılanabilecek bir olumsuzluk yok yaşamında. giderek daha

yaşlanmak ve bunun farkında olmak, yine de yapabileceği farklı bir şey olmadığı için bunu ve böyle yaşamayı kabullenmiş birisi. geçmişinde de pek fazla bir özellik yok. kendi tanımıyla, **“hayatta ortalama; gerçekte ortalama; ahlaki olarak ortalama”** bir adam.

bu unsurlar benzer yanlarıyla onunla aramda bir yakınlık hissetmeme neden oluyor. hele hele geçmişindeki kimi olaylar bu benzerliği çoğaltıyor. ama okurken birden bu duygu değişiyor ve aklıma bir soru geliyor: “bunlar doğru mu acaba?”

kitabın başında bir takım imgeler var, bunlar antony'nin bizim için koyduğu “mim”ler:

“özel bir sırası olmaksızın, şunları hatırlıyorum:

- parlak bir bilek içi;

- sıcak bir tava ıslak lavaboya gülerek atıldığında, lavabodan yükselen buhar;

- yüksek bir evin su borusundan aşağı doğru akıtılmadan önce, lavabo deliği etrafında dönen sperm damlaları;

- dalgası ve çağıtısı takip halindeki yarım düzine el feneri tarafından aydınlatılan ve saçma bir şekilde, hızlı hızlı, doğal akışının ters doğrultusunda akan bir ırmak;

- akış doğrultusu, yüzeyi harekete geçiren sert bir rüzgârca gizlenmiş, geniş ve gri, bir başka ırmak,

- kilitli bir kapının ardında, çoktan soğumuş banyo suyu (bsd, s:7-8).

bu mimlerin çevresinde dönen romanda söylenenlerin doğru olup olmadığını bilmiyoruz. ama en azından bize anlattığı bunlar. ne var ki bize somut olarak anlattığı, hattâ başkalarından aktardığı sözlerle, kendi anlattıkları arasında bir uyumsuzluk, bir boşluk var, hattâ sanki bazı şeyleri saklıyormuş ya da farklı anlatıyormuş gibi bir duygu oluşuyor giderek. bunu biraz çeviriye bağlamak istiyorum, ama **serdar rıfat kırkoğlu** deneyimli bir çevirmen. bu olasılığı bu yüzden gözardı ediyorum ve kendi kendime, belki de onun anlattığı kişiye benzer yaşlarda, ona benzer biçimde yaşayan, hâlini ona benzer biçimde dışarıya yansıyan birisi olarak, yani kendi iç gerçeğimden yola çıkarak ona böyle şeyler vehmetmiş de olabilirim, diyorum.

ilk bölümde anlattıkları kendine geçmişine ait konulardaki bu kuşku, ikinci bölümde ona gelen bir mektup ve paradan sonra yaşadıklarıyla, anlattıklarıyla ve anlattıklarının ona verdikleri karşılıklar ve söyledikleri, hattâ yazdıklarıyla da yer yer çelişiyor.

bunların önemli onlarını, antony'nin yaptığını yaparak ben de sıralayabilirim.

- adrian'nın susan'a bıraktığı ve onun da antony'ye gönderdiği günce. üstelik bu günceden kızı veronica'nın ancak kendisi öldükten sonra haberi oluyor, vasiyetin üzerine yapılandırılmış bu günceyi çok istemesine karşın, bir sayfası dışında antony'ye göndermiyor, belki de yakıyor.

- veronica'nın sürekli yinelediği bir söz var: “hâlâ anlamıyorsun. hiçbir zaman anlamadın ve asla anlamayacaksın. bu yüzden anlamayı çalışmayı da bırak.”

- yine veronica'nın, susan'ın yolladığı paraya dair “kan parası” nitelemesi.

- veronica'nın öncesinde asla yapmadığı “tam seks”i yapmasına karşın antony'nin onu istememesi, onunla olmaması,

- antony'nin tek kızının adı neden “susan”? insanlar çocuklarına neden nasıl isim koyarlar? ya da “neden veronica değil?” sorusu akla gelebilir ama, antony'nin anlattıklarını dinleyen birisi bu soruyu sormaz, neden?

- adrian'ın güncesinin antony'ye ulaşan tek sayfası ve o sayfada yazılanlar ve oradaki “formül”:

*“5.5 böylelikle a) insan ilişkileri hangi dereceye kadar matematiksel ya da mantıksal bir formülle ifade edilebilir? ve b) eğer durum buyusa, tam sayılar arasına hangi işaretler yerleştirilebilir? besbelli ki, artı ve eksi, bazen çarpma ve bölme. ama bu işaretler sınırlıdır. böylelikle tümüyle başarısızlığa uğramış bir ilişki hem kayıp/eksi hem de bölme/çıkarma terimleriyle ifade edilebilir ve bu da toplamda **stfırı** gösterir; oysa tümüyle başarılı bir ilişki hem toplama hem çarpmayla temsil edilebilir. ama çoğu ilişkiler için ne denilebilir? bunların mantıksal olarak muhtemel olmayan ve matematiksel olarak çözülemez*

notasyonlarla ifade edilmesi gerekmez mi?

5.6 böylelikle b , $a1$, $a2$, s , v tam sayılarını içeren bir birikimi nasıl ifade edebilirsiniz?

$b=s-v+a1$ ya da $a2+v+a1Xs=b$ ”(*)

- antony'nin adrian'a yazdığı mektuptaki;

“senin yerinde olsam, annesiyle bazı şeyleri araştırmaya girişirdim, onda uzun yıllar öncesine giden travmayı sorardım. bunu elbette veronica'nın arkasından yapman gerekecek çünkü o kız bir kontrol manyağı oğlum.” şeklindeki yazdıkları...

okurken ve okuduklarım üzerinde düşünürken ilkin buradaki ikiliğin / çelişki ya da çatışmanın bir başka düzlem nedeniyle mi ortaya çıktığı sorusu aklıma geliyor. buna kafa yoruyorum.

“antony ve adrian”, adları aynı harfle başlayan bu iki karakter aslında tek bir karakter mi? bu yanlardan birisi, okullarında intihar ederek öldüğü açıklanan robson'un yaptığına benzer biçimde intihar ediyor, diğeri de tüm sorumluluklarını ya sineye çekerek, ya da onları unutmayı yeğleyerek hayatını sürdüren birisi mi? sonunda da bu iki yanın varolduğu gerçeğinin ve yaptıklarının “vicdani bir hesaplaşma” ile üstesinden gelmek, “yaşayan hâli” bize kabul ettirmek mi istiyor diye düşünüyorum. ama değil!

işte o zaman benim vehmim, biraz destek ya da dayanak buluyor. ama burada yine de kafamı karıştıran bir sorun var:

“bize neden bunları anlatıyor? gerçek derdi ne?”

onu da romanı bitirince keşfediyorum. kendi kafasında oluşturduğu senaryoların benzerlerinin okurun kafasında da uyanmasını ve bir noktadan sonra bunların hepsinin ihtimâl dahilinde olduğunu düşünüp, kahramanın bu işin sorumluluğundan kendisini sıyrarak bazı seçeneklerin, doğru olmasa da gündeme getirilebileceğini söylemek.

julian barnes'in en son cümlesine bakarsak bunu başardığını kabul edebiliriz. şöyle diyor:

“birikim var. sorumluluk var. ve bunların ötesinde, kargaşa var. büyük kargaşa var.”

kargaşanın varlığı, sorumluluğun olamayacağını gösteren bir unsur, hattâ bir çeşit dayatma. ma bu kadar da değil!

julian barnes, bazı temel dertleri tartışmayı seven bir yazar. henüz okumadım ama hakkında yazılanlardan çıkardığım kadarıyla daha çok bilinen romanı “*flaubert'in papağanı*”nda da benzer bir yaklaşımı benimsediğini öğrendim.

ne yazık ki ona ve bu romana dair ülkemizde birkaç tanıtım yazısı dışında özellikle akademik anlamda ya da gerçek edebiyat eleştirisi bağlamında bir çalışma olmadığını görünce araştırmamı ingilizce dilinde yazılanları da bulmaya ve google ve ai yardımıyla okumaya çalışarak sürdürdüm.

o sırada edebiyat üzerine çok önemli bir kuramsal kitabı olan sevgili **zekiye antakyahoğlu**'nun “**sonun duyusu: frank kermode ve julian barnes**” adlı bir akademik makalesine rastladım.

sevgili antakyahoğlu bu makalesinde, söz konusu romanın adının aynen, “*frank kermode'un kurgu teorisi üzerine yaptığı bir çalışmadan*” ödünç alındığını ve devamında da;

“julian barnes, kermode'un metnini kasıtlı olarak dışsal bir referans noktası olarak seçer ve bizden, romanının mesajı olmadan eksik kalacağı gölge metin olarak almamızı ister. kermode'un 1967'de yayınlanan *the sense of an ending (bir son duyusu)* adlı kitabı, kurgunun bir eleştirisidir; barnes'in kitabı ise, kermode'un gerçeklik ile kurgu, zaman ile bellek, yaratılış ile kıyamet arasındaki ilişkiye dair teorilerini örnekleyen bir kurgu eleştirisidir.”

dediğini okudum. italyan akademisyen rossi'de, aslında romanın ingilizce vikipedi sayfasında da belirtilen bu iddiayı biraz daha ileriye götürüyor ve şöyle diyor:

(*) buradaki “b” (orjinal kitapta “a3” olarak yazılıdır) bebek yani adrian jr.'ı, “a1” antony'yi, “a2” adrian finn'i, “v” veronica'yi, “s” susan yani veronica'nın annesini imlemektedir. ayrıca formüllerde çarpma ve bölme öncelikli, artı eksi ikincil işlemlerdir.

kermode, makalesini postmodernitenin zirvesinde yazmış, bir romanın sonunda anlam arayışının katı bir kural olmadığına farkındaydı: “katılık derecesi, edebi kurguların incelenmesinde derin bir ilgi konusudur. aşırı bir örnek olarak, muhtemelen sizinle çağdaş olan, temel bir paradigmadan, şimdi ona verdiğim anlamda peripeteia’den ayrılmanın ilk cümleyle başladığı görünen bir roman bulacaksınız. okuyucunun şematik beklentileri

hemen engellenir. (...) ve böylece okuyucunun sahte zamansallıktan, sahte nedensellikten, yanlış kesin betimlemeden, net hikayeden elde edilebilecek hiçbir tatmini bulamayacağı bir romanımız var. yeni roman ‘kendini tekrarlar, ikiye böler, değiştirir, kendisiyle çelişir, hatta bir geçmişi -ve dolayısıyla geleneksel anlamda bir ‘hikayeyi’- oluşturmaya yetecek kadar hacim bile biriktirmeden. ‘okuyucuya kolay tatminler sunulmaz, yaratıcı işbirliğine bir meydan okuma sunulur’ (kermode 19). barnes’in romanı bu tür bir kurguya daha kolay benziyor, ancak bu, kermode’un tezinin edebiyat aracılığıyla “dünyayı anlamlandırma” girişimi olduğunu ve “onu mit statüsünden kurgu statüsüne indirgeyebilirsek daha fazla anlamlandırmanın gerektiğini” (kermode 28) unutmamıza neden olmamalıdır. bu nedenle barnes’in romanı yalnızca kermode’un teorilerinin bir parodisi olarak görülebilir.”

bu kitabın ne yazık ki türkçe çevirisi yok. ama ingilizcesi’ni buldum ve indirdim. bence nerdeyse altmış yıl önce yazılmış bu kuramsal kitap türkçeye çevrilebilse edebiyat ve kurguya dair düşüncelerimiz farklılaşıp, yeni boyutlarda, yeni bakış açılarına sahip olabilirdik.

bu kitabı okumadım ama antakyalıoğlu’nun söylediklerinden yola çıkarak barnes’in bu kitabı, insan ve yaşamı ile bellek ve unutma üzerine kendi kuramına bir gönderme ve burada söylediklerini bir somut olgu üzerinden tartışma amacıyla yazdığını düşündüm.

indirdiğim başka kaynaklarda da, antony webster’in bu romanındaki “aşk ve ölüm” izlekleri üzerinden freud’a yapılan atıflarla tartışılması yanında, “hafıza, unutma ve kurgu” konusunda da kermode’e göndermeler yapılarak tartışıldığını gördüm.

bir başka çalışmada, albert rossi’nin “julian barnes’in bir son hissi’ndeki bellek, gerçek ve fark” başlıklı, kitaba dair akademik makalesinde yaptığı şu saptama bu değerlendirmenin doğruluğunu işaret ediyor:

bir son duygusu’nu bu kadar iyi kurgulanmış bir roman yapan şey, okuyucuların tony’nin güvenilmez olduğunu kendi itiraflarıyla bilmeleri, ancak tony hafızasıyla ilgili şüpheleri açıkça dile getirmediğinde ona güvenme eğiliminde olmalarıdır. ancak tony tüm anlatı boyunca yalan söyler ve bu, özellikle hiçbir kanıt kullanmadan izlenimlerden bir anlatı kurgusu oluşturduğunda belirgindir.

yine aynı yazıda ünlü yazar **john fowles**’e yapılan bir göndermede de, burada gündeme getirilen gerçek başka bir şekilde ifade ediliyor:

bir karakter ya ‘gerçek’ ya da ‘hayali’ midir? eğer böyle düşünüyorsan, konuya iki tarafından da bakan ama aslında ikiyüzlü bir okur/yazarısın, buna sadece gülümseyebilirim. kendi geçmişini bile gerçek olarak düşünmüyorsun, onu süslüyorsun, yaldızlıyorsun ya da karartıyorsun, sansürlüyorsun, onunla oynuyorsun...tek kelimeyle onu kurgusallaştırıyorsun ve bir rafa kaldırıyorsun - kitabın, romantik otobiyografin işte bu. hepimiz gerçek gerçeklikten kaçıyoruz. bu, homo sapiens’in temel tanımıdır.”

bu her yazar, hattâ fowles’in dediği gibi her insan için de doğrudur, ama buna şunu ekliyorum:

“bunu yaparken, aynı zamanda tartışmaktan da geri durmuyoruz, çünkü bu da çok hoşumuza gidiyor. olursa, birisi bu hâlin içinden benim ya da kendisi işine yarayacak bir şey bulup çıkarabilir. bu da birilerinin işine yarayabilir! bu siz de olabilirsiniz...”

hımmmm!

mesleği yazmak olan ve yaşamını, geçimini bununla sağlayan bir yazarın bu tür yaşamsal konularda, önemli tartışmaları gündeme getiren kurgu metinler yazmasını, dahası bunu bir roman / hikâye / kurgu bir metinle yapmasını, edebiyat dünyasının önemli boyutlarından birisi olarak kabul ediyorum. burada gerçekliğin, görünür / gösterilir gerçekliğin, yaşlılık ve unutma çerçevesinde nasıl değiştirilebileceğini ama bunun aslında öyle olmadığı hâlde (*yani unutulmadığı hâlde*) sanki unutulmuş gibi gösterilebileceğini, bundan da bir çıkar,

yarar ya da kâr sağlayabileceği bize anlatılıyor.

julian barnes, romanında postmodern anlatının nerdeyse tüm unsurlarını çok güzel ve yerinde kullanmış. bunları şöyle sıralayabiliriz: beklenmeyen olaylar, tesadüfün olaylara yön vermesi (miras), kayıp günlük(elyazması), mektuplar, e-postalar, günlüğün aranması ve aniden bulunması, tarihin kronolojik / mutlak kavranmaması, farklı tarih anlayışları, metinlerarasılık (tarih, film, müzik, pop kültür olaylarına, başka yazarların yapıtlarına açık, kapalı göndermeler, polisiye bir merak, farklı alanların farklı bilgilerinin paylaşılması, ironi, zamanı kesen ya da tanımlayan kimi olayların parodik ifadeleri, vb.

ama bunlar, bu romanı bir “postmodern anlatı” örneği yapmıyor. çünkü barnes’in bir amacı, hedefi, bize söylemeye çalıştığı bir gerçek var:

bu gerçek, gerçeğin onun anlattığı, bizim anladığımız gibi olmayabileceği.

bu neden önemli, çünkü gerçek bir yüzleşme için gerçeğin nasıl olduysa, nasıl yaşandıysa öyle görülmesi ve anlaşılması gereklidir. oysa insan şu ya da bu amaçla, ya da nedenle, ve herhangi bir biçimde gerçeği eğip, bükebilir, farklı anlatabilir. örneğin “sıcak sobaya parmağı değen çocuğun eli yanar” ve o bunu “ateş/sıcak elimi yaktı” diye tanımlar. çünkü onun, bunu yaşadığı sıradaki yaşı ve geçmişi itibariyle ve olay sırasında bilinç ya da bilinçaltı durumu olarak ek bir yükü yoktur.

oysa böyle bir yüke sahip biri, hele hele bunu kurgulayarak yapıyorsa, o zaman bize pekalâ da “*elimi yakan soba kırmızıydı*” diye ifade edebilir ve bizi başk bir yöne yöneltebilir, onun hem kendi, hem de bizim kendi bilinçaltımızın yüküyle bundan başka anlamlar çıkarabiliriz. böyle olduğunda artık onun anlattığı ve bizim anladığımız çocuk ifade ettiği zamandaki anlamın ötesinde ve dışındadır.

bunları düşündükten sonra, julian barnes’in aracılık ettiği antony webster’in anlatıklarından yola çıkarak aslında bize anlatmak istediği ama, “kendince makul nedenlerle ve çıkarı gereği” söylemediği gerçeğin şu olduğunu düşünüyorum:

antony ve adrian arkadaşlardır. birbirlerine benzerler ama görünür yüzleri ve yaptıkları birbirinden farklıdır. antony'nin sevgilisi veronica, kendisini evlerine davet ettiğinde, annesi ona, eşinin yani veronica'nın babasının kızına yönelik “taciz”inden söz etmiştir. bu yüzden de veronica bazı konularda aşırı tepkilidir. o yüzden onun tepkilerine kulak asmamak gerekir. ayrıca eşine yönelik olarak da bir tür cezalandırma duygusu içindedir. fırsat bulduğu ilk anda bunu yapacaktır. amacı bir aşk değil, sadece eşini cezalandırmaktır. o yüzden de herkesle beraber olabilir, hattâ bu kişi kızının sevgileri bile olabilir. çünkü böyle yaparak babanın aslında koruması gereken bir şeyin zıddını yapmış olacaktır. başka bir deyişle, kızını sonrasında ne olacağı belli olmayan bir başka “taciz”den korumuş da olacaktır. bunları konuştuğu antony ile o sabah ya da başka bir zamanda bu nedenle birlikte olmuştur. çünkü o sıcak bir tavayı musluğun altına atacak denli yürekli. antony, susan'ın bu davranışı sonrası aslında amacına ulaşmıştır. “bir kadınla beraber olarak” ilk deneyimini yaşamıştır. onun açısından veronica sadece bir nesnedir. sonrasında bir rastlantıyla beraber olup, bekâretini ona vermiştir ama antony açısından bunun önemi yoktur. öte yandan bir kızın annesiyle beraber olduktan sonra kızıyla ilişkiyi sürdürmek de ayıp ve ahlâk dışıdır. ama susan onu ilk kez “milli” eden bir kadın olarak da unutulmaz birisidir ve sonradan kızı olunca ona, onun adını verecek yani “susan” diyecektir. ne var ki veronica'yı bırakmasından sonra onunla birlikte olan can arkadaşı adrian, onun öğüdüne uyarak, sevgilisinin annesini de boşlamamış ve o da tıpkı antony gibi birlikte olmuştur. aslında adrian'ı, antony'den daha çok seven veronica, adrian'ın açsözlüğü, dobralığı ve içtenliği nedeniyle bunu öğrenmiş, sadece o nedenle, adrian'a vermediği bekâretini, bir yolunu bulup, asla bir daha beraber olmayacağı, antony'ye vermiştir. işin kötü tarafı ise babasının antony olduğu, ama adrian'ın kendi çocuğu sandığı bir “adrian”a gebe kalan susan'ın bu durumu ortaya çıkınca, bunun sorumlusunun kendisini olduğunu düşünerek, robson'un yaptığını yapmış ve doğru, gerekli, meşru ve akılcı bir tutum olduğunu düşündüğü “intihar”ı yeğlemiştir. veronica, doğrudan kendisi söz ettiği için öğrendiği, ama çözümsüz kaldığı bir durumda, annesinin doğurduğu kardeşi adrian jr'ı, onun ölümünden sonra bakmayı ve ilgilenmeyi sürdürmüştür. ta ki, susan ölene ve adrian'ın ona bıraktığı, ancak annesinin ölümünden sonra öğrenip okuduğu günlükte yazılanlardan sonra, kardeşi adrian'ın babasının, “antony” olduğunu öğrenene kadar. yine de aslında yapacağı bir şey yoktur. ama annesi ölmeden önce, bu durumu antony'e bildirmek ve

oğulları adrian için de bir şeyler yapması gerektiğini bilsin diye antony'ye bir vasiyet yazıp göndermeye karar verdiği ve antony'nin de hiçbir şeyden habersizken, sadece kendisine bırakıldığı ifade edildiği için, merak edip, peşine düştüğü günlüğe ulaşmak için, kendisiyle bağlantı kurmaya kalktığı âna kadar. artık onun görevi, hayatta olduğu sürece, üzerinde bir görev olan, adrian jr'la ilgilenecek bir başka birisi daha vardır ve o yaptığı her şeye rağmen bunların bedelini ödemediğini yaşamını sürdürmektedir. "madem öyle işte böyle" diyerek, gerçeğin ipuçlarını, yani iki mektubu ve bir günlük sayfasını ona yollar. ama antony, "pişkin" bir adamdır, gerçek ne olursa olsun, o gerçeği eğip bükecek ve kendisini, daha önce ne yaparsa yaptın "sütten çıkmış ak kaşık" sunabilecektir. hem de sonradan evlendiği karısının tüm bunları tahmin ederek, söylediği "şimdi artık tek başınasın" dediği anda. ve o kendisinden bekleneni yapar.

ve hikâyenin sonunu şöyle bağlar:

"birikim var. sorumluluk var. ve bunların ötesinde, kargaşa var. büyük kargaşa var."

barnes, bize bunu, öne çıkardığı ve bence tümüyle ayrı bir tartışmanın konusu olan ama izlek olarak çok güzel biçimde kullandığı "aşk ve ölüm" izleği çerçevesinde ustaca yapıyor ve kendini haklı çıkarmak ve gerçeğin binlerce biçimde ve anlama gelecek şekilde ifade edilebileceğini ispat ederek yüzleşmeden nasıl kaçılabileceğini, gerçeğin nasıl eğilip bükülebileceğini örnekleyen ironik ve parodik bir roman yazıyor.

sevgili fatoş'a bu romanı seçtiği için, sizlere de bu metnimi okuduğunuz, dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.